Влада - Радам !

Голос України

Газета Верховної Ради України

№35 (785) ♦ Середа, 23 лютого 1994 року ♦ Ціна договірна

Парламентська хроніка

РОЗГЛЯДАТИМУТЬ ТІЛЬКИ ЗЛОБОДЕННЕ

Доповідь про це зробить Президент Л. Кравчук

Ранкове засідання 22 лютого

Головним рішенням цього засідання, безперечно, стало доручення Президентові України Л. Кравчуку, як главі виконавчої влади, 23 лютого зробити доповідь про хід виконання постанови Верховної Ради щодо поліпшення соціально-економічного становища і подолання платіжної кризи. Співдоповідь-інформацію з цього приводу зробить також голова правління Нацбанку України Віктор Ющенко. Таке рішення Голова ВР І. Плющ прокоментував просто: «Ситуація така, що розглядати треба тільки злободенне».

А народилося рішення з традиційного депутатського обговорення орієнтовного графіка роботи сесії 22-25 лютого. Запропонований документ парламентаріїв не задовольнив, бо пропонувалося розглядати важливі проблеми, але не першочергові. Самі депутати бажали насамперед обговорити соціально-економічне становище в країні, бо, як заявив депутат Анатолій Ягоферов, «не буде виробництва — не буде нічого». Адже частиною нашої загальної кризи є платіжна неспроможність держави розрахуватися ні з зовнішніми, ні з внутрішніми боргами. Україна сьогодні винна Росії й Туркменистанові за енергоносії, власним шахтарям і освітянам — заробітну плату, пенсіонерам — пенсію, селянам — гроші за здану ще минулої осені сільгосппродукцію. До речі, представники освіти прийшли до стін парламенту з вимогами, суть яких викладено в головних словах: «Допомагайте освіті не словами, а справами» і «Не примушуйте нас страйкувати».

(Закінчення на 2-й стор.).

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Продиктовано в номер

«Ай-бі-бі» пропонує

Президент України Леонід Кравчук зустрівся з президентом і головним виконавчим директором міжнародного концерну «Ай-бі-бі» Персі Барневіком. На зустрічі йшлося про пропозиції концерну щодо української атомної і теплової енергетики.

П. Барневік сказав, що Україна — цікава держава для вкладення капіталу, тому концерн уже розпочав це робити. Заплановано, зокрема, створити ще кілька спільних підприємств.

Л. Кравчук зазначив, що сьогодні, коли незалежність енергетики належить до визначальних державних пріоритетів, конкретні пропозиції «Ай-бі-бі» мають для нас надзвичайне значення. Особливо він наголосив на важливості створення інвестиційного фонду щодо енергетики, зокрема атомної.

Металурги не погрожують — б'ють на сполох

Посланці трудових колективів металургійної і залізорудної промисловості, яких на вимогу директорів підприємств зібрав у Дніпропетровську Центральний комітет профспілки галузі, закликали металургів і гірників України з 1 березня припинити відвантажування своєї продукції. Ясно, що при цьому висунули ряд вимог. Наполягають, зокрема, на негайній відставці Кабінету міністрів, який сьогодні «своїми діями завдає тільки шкоди економіці». Від Національного банку зажадали «перевернути назад», з голови на ноги, кредитно-фінансову систему, здійснивши взаєморозрахунки між підприємствами та товаровиробниками і державою, а також проіндексувавши оборотні кошти. Конче потрібно, вважають металурги, відмінити всі укази, декрети та постанови щодо валютного регулювання і натомість відновити діяльність валютної біржі. Якщо ці та інші вимоги, які передбачають поновлення у повному обсязі дії Закону «Про підприємства в Україні» та стабілізацію виробництва і соціальних гарантій для робітників і їхніх сімей, залишаться поза увагою Президента, Верховної Ради і уряду, збори закликали металургів України з 10 березня зовсім зупинити рудники, домни, мартени і прокатні стани.

По шляху співробітництва

Президент України Л. Кравчук прийняв послів та тимчасових повірених Бельгії, Великобританії, Данії, Іспанії, Італії, Канади, Нідерландів, Німеччини, Норвегії, США, Фінляндії, Франції, Японії.

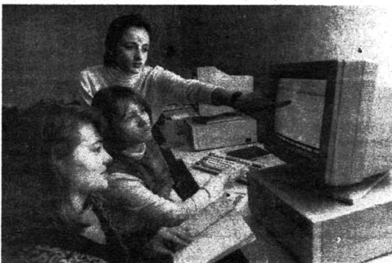
Дипломати ознайомили Президента зі спільною заявою урядів згаданих держав. У ній висловлюється висока оцінка недавніх рішень Верховної Ради України щодо Договору про СНО (СТАРТ- 1) і Тристоронньої заяви президентів України, США і Росії. Була висловлена готовність розвивати і зміцнювати двосторонні економічні відносини з Україною як у галузі ядерного роззброєння, так і в соціально-економічній сфері. Президент подякував дипломатам за ініціативу зустрічі й привітав конкретні кроки з боку урядів провідних країн світу у розвиткові співробітництва з нашою державою. Дипломати влаштували прес-конференцію для українських та зарубіжних журналістів.

Михайло та Любомира Бойчишини зареєстровані кандидатами в депутати

Голова Секретаріату Народного Руху України Михайло Бойчишин, доля якого після зникнення 15 січня невідома, зареєстрований кандидатом у народні депутати України по 266 Шевченківському округу Львова. Голова крайової організації Руху Юрій Ключковський висловив надію, що до дня виборів правоохоронні органи знайдуть викраденого провідника Руху. Якщо ж цього не станеться, за мандат змагатиметься дружина Бойчишина — Любомира, яка також зареєстрована кандидатом у цьому окрузі.

Нафтотермінал: ні «за», ні «проти»

На сесії Одеської обласної Ради народних депутатів знову постало питання про спорудження нафтотерміналу в районі порту «Південний». Нагадаємо: депутати цієї Ради не дали згоди на відведення під забудову земельної ділянки, це змушена була зробити Верховна Рада України. Тепер же, коли Комінтернівська районна Рада має видати забудовникам державний акт на право користування землею за поданням облради, знову розгорілися дискусії між прихильниками й противниками терміналу. Голосували за два полярні проекти рішень. Жоден з них, однак, не був прийнятий.

Присвячено Лесі Українці

У міжнародному конкурсі хорових капел та камерних хорів, присвячених Лесі Українці, взяло участь 18 хорових колективів з кількох областей України, Польщі й Білорусі. Два дні в луцькому народному домі «Просвіта» виконувалися пісні на слова безсмертних творів Лесі Українки, звучала духовна музика української та зарубіжної класики. Переможцем конкурсу став камерний хор «Галицькі передзвони» з Івано-Франківська.

Професура змінює... покликання

Педагоги столиці все ж зберігають передстрайковий стан. Учора викладачі вищої школи пікетували Верховну Раду України, а позавчора мітинги протесту, страйки відбулися у 8 інститутах, університетах, технікумах Києва. Якщо голос учителя місцева влада почула: постановою Київради від 17 лютого передбачається доплата спеціалістам шкіл, дошкільних та позашкільних установ до рівня місячної платні працівників промисловості міста, формування 5 відсотків фонду преміювання, виплату одноразової матеріальної допомоги і т. ін., — то викладачам вищої школи вже два місяці навіть не виплачують заробітної плати.

Чисті голоси дітей

Нещодавно створений в Одесі обласний центр української культури «Україна» розпочав огляд-конкурс дитячої творчості, в якому беруть участь дитячі художні колективи й окремі виконавці. Оскільки огляд-конкурс присвячено 180-й річниці з дня народження Т.Г.Шевченка, то його переможців очікують поїздки по місцях, зв'язаних із життям і творчістю великого Кобзаря.

Фотофакт

Одразу три приватні школи — англійської мови, юних менеджерів і загальноосвітню гуманітарного профілю — відкрила в Маріуполі фірма «Лінгва ЛТД».

Навчання в них платне, причому державні структури поспішили оподаткувати ці навчальні заклади на рівні комерційних кіосків. От і довелося батькам майбутніх менеджерів у січні викласти по 300 тисяч карбованців, а місяць навчання першокласника у школі обійшовся вже понад мільйон.

Спеціально розроблена програма навчання тут насичена і різноманітна. Найменші три рази на тиждень інтенсивно вивчають англійську, після уроків починаються заняття за системою подовженого дня, на яких діти вчаться малювати, танцювати, всебічно розвивають свої здібності. Клас школи юного менеджера, до якої зараховано учнів старших класів, обладнано найсучаснішим комп'ютерним обладнанням.

На знімку: викладач інформатики Тереза Склярова веде урок у школі юного менеджера.

Фото Бориса ДЕМБИЦЬКОГО.

У ЦЕНТРАЛЬНІЙ ВИБОРЧІЙ КОМІСІЇ ПО ВИБОРАХ НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ УКРАЇНИ

17 лютого цього року згідно з виборчим законом закінчилася реєстрація кандидатів у народні депутати України. За попередніми даними, які має Центральна виборча комісія, по всіх 450 виборчих округах у Республіці Крим, областях, містах Києві і Севастополі окружними виборчими комісіями зареєстровано 5.833 кандидати. Це становить в середньому по 13 чоловік на один виборчий округ, а в Закарпатській, Київській, Львівській, Рівненській і Харківській областях — по 15, у місті Києві — по 21 чоловіку.

Найбільшу кількість кандидатів (від 20 до 31 особи) зареєстровано в окремих округах майже в усіх областях. Є три виборчі округи, в яких налічується по два кандидати (Республіка Крим, Дніпропетровська, Донецька області).

Серед зареєстрованих кандидатів 62,3 відсотка їх висунуто виборцями, 11 відсотків — партіями, 26,7 відсотка — трудовими колективами.

Нині в Центральній виборчій комісії йде опрацювання протоколів про реєстрацію кандидатів у депутати, які надходять від окружних комісій. Остаточні підсумки реєстрації будуть розглянуті після завершення цієї роботи.

Парламентська хроніка

РОЗГЛЯДАТИМУТЬ ТІЛЬКИ ЗЛОБОДЕННЕ

(Закінчення. Початок на 1-й стор.)

Окремими блоками питань депутати пропонували розглянути проблеми передвиборчої кампанії, яка триває сьогодні, і ситуації в Криму. Депутат Віталій Карпенко, зокрема, наголосив, що так звана «партія влади» намагається зірвати вибори, для чого з метою нагнітання соціального напруження в Україні підвищили ціни на молочну продукцію, не допускають депутатів на телебачення, заборонили видавати готівку з рахунків кандидатів у народні депутати, призначених для ведення передвиборчої боротьби. Про роботу Центрвиборчкому В. Карпенко заявив, що штучно створено інформаційну недостатність, яка знижує інтерес населення до виборів, а тому запропонував гласно розглянути в парламенті хід передвиборчої кампанії.

До честі депутатів, вони попри всі суперечки та намагання атакували стіл Президії, дійшли згоди в тому, що всі ці гострі проблеми тією чи іншою мірою будуть обговорені на сесії. А Голова ВР І. Плющ, здається, спростував чутки про те, що сесія працює останній тиждень, коли заявив, що особисто він не поділяє такої думки. Та й насичений порядок денний свідчить: таку силу-силенну питань за чотири дні розглянути неможливо.

Володимир СКАЧКО.

У КАБІНЕТІ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

21 лютого під головуванням Президента України Леоніда Кравчука відбулося засідання Президії Кабінету Міністрів.

Розглянуто проекти рішень уряду, розроблені відповідно до доручень Кабінету Міністрів з урахуванням пропозицій і зауважень, висловлених на його засіданні 17 лютого. Вони спрямовані на подолання платіжної кризи, розв'язання гострих проблем дальшого розвитку народного господарства та соціальних питань, відновлення керованості економічними процесами.

Ухвалені рішення стосуються удосконалення валютного регулювання та податкового законодавства, запровадження в обіг векселів, деяких інших питань.

У засіданні Президії Кабінету Міністрів взяли участь керівники ряду міністерств і відомств, Національного банку, представники Українського союзу промисловців і підприємців.

Прес-служба Президента України і Кабінету Міністрів України — Укрінформ.

ПРИВАТНИК СИДИТЬ У БІЛЬШОСТІ З НАС

Через те, що виборців найбільше непокоїть стан економіки, особливий інтерес викликає їхнє ставлення до тих основних альтернатив, на яких фактично базуються різноманітні пропозиції щодо виходу з економічної кризи. Для характеристики протилежності цих альтернатив добре знайомі політичні сили вдаються до відомого ідеологізованого кліше: «капіталізм чи соціалізм». Але це тільки міфологізує суть проблеми, оскільки фактично йдеться про протилежність двох «капіталізмів». Одного — вільно конкурентного, що захищає право людини на приватну економічну діяльність і забезпечує вільну конкуренцію різних форм власності та організації виробництва, і другого, нам безпосередньо знайомого, — монопольно-державного, що забороняє (або вкрай обмежує) приватну економічну діяльність людей, знищує вільну конкуренцію і захищає монополію державного апарату на командне керівництво усією економікою.

Економічною основою обох цих устроїв є капітал. Тільки для першого головним чином — приватний, а для другого — тільки державний. Майже 60 років (з кінця 20-х) ми жили під тотальним пануванням державної власності та її розпорядників. За кілька останніх років (з кінця 80-х) маленька частка капіталу — приблизно 8 відсотків — стала приватною. І сьогодні, коли панівним залишається капітал державний, але процес приватизації, хоча й равликовою ходою, сяк-так просувається, Україна стоїть перед вирішальним вибором — кого обрати до нового парламенту: тих, хто зупинить розвиток приватного підприємництва, чи, навпаки, тих, хто підтримає його розвиток.

Сьогодні це питання, від правильного розв'язання якого залежить не тільки доля незалежності України, але й добробут більшості її громадян. І тому ставлення виборців до розвитку приватного підприємництва в Україні й, відповідно, до приватної власності викликає особливий інтерес.

Яка ж із цього приводу думка виборців-городян?

Тільки 11% опитаних вважають, що приватне підприємництво розвивати не треба, 14% — утримуються від певної відповіді, а переконлива більшість — 75% — вважає, що приватне підприємництво треба розвивати. Причому більше половини останніх висловлюється за те, щоб його розвивати якомога швидше.

Ці дані показують, що, незважаючи на катастрофічний стан економіки та намагання певних сил видати появу сектора приватного підприємництва за головну причину економічної кризи і зубожіння народу, більшість людей цьому не вірить (75% виборців-городян — це більше половини усіх виборців). За останні два роки частка городян, котра у це вірить, зросла зовсім незначно. За даними опитувань, проведених Київським міжнародним інститутом соціології разом з дослідницьким відділом Інформаційної агенції Сполучених Штатів (USIA) у грудні 1991 року та у листопаді 1992 року, **тоді серед городян (що відповідали на такі самі питання, як і зараз) проти розвитку приватного підприємництва висловлювалось** відповідно 6% та 10% опитаних. А за розвиток приватного підприємництва обидва рази висловлювалось 83% — тільки на 8% більше, ніж зараз.

Важливо також відзначити, що серед тих, хто збирається йти на вибори, й тих, хто вагається, майже у півтора раза менше супротивників розвитку приватного підприємництва, ніж **серед тих, хто не збирається на вибори.** З іншого боку, якщо серед тих, хто не має наміру голосувати, прихильники розвитку приватного підприємництва становлять 69%, а серед тих, хто вагається, — 72%, то серед виборців, які збираються голосувати, частка прихильників приватного підприємництва сягає 79%, з них 42% висловлюються за його найшвидший розвиток, а 37% вважають, що розвивати приватне підприємництво треба повільно та поступово.

У цілому серед городян за розвиток приватного підприємництва частіше висловлюються чоловіки (79%), ніж жінки (71%). Ця підтримка знижується з віком (від 86% серед молоді до 59% серед тих, кому за 60) і зростає з рівнем освіченості: з освітою, нижчою за середню, позитивно ставляться до приватного підприємництва 57% городян, з повною середньою освітою — 77%, а з вищою — 87%. Частка таких виборців помітно вища серед студентів (95%), керівників (89%), військовослужбовців (88%) і спеціалістів (86%), ніж серед службовців (79%) та робітників (76%), а особливо — серед пенсіонерів (58%). Причому, якщо серед малокваліфікованих робітників за приватне підприємництво висловлюються 64%, то серед висококваліфікованих — 82%.

Загальна підтримка розвитку приватного підприємництва фактично однакова серед українців і росіян (73-74%), але серед українців дещо більше, так би мовити, «поступовців» — прихильників повільного й поступового здійснення цього розвитку: 37% проти 32% серед росіян. А серед останніх дещо більше «радикалів» — прихильників якнайшвидшого розвитку приватного підприємництва: 41% проти 37% серед українців.

Ще більша різниця в цьому відношенні між городянами Західного та Східного регіонів. Частка «поступовців» серед виборців на Заході (45%) значно більша, ніж на Сході (25%), а частка «радикалів» на Сході (41%) дещо більша, ніж на Заході (35%).

Але взагалі **кандидатам у депутати Верховної Ради, мабуть, є сенс врахувати, що навіть на Сході України за розвиток приватного підприємництва висловлюється переконлива більшість — 2/3 опитаних. Не говорячи вже про Південь і Центр, де за це висловлюється більше 3/4 виборців-городян, а, особливо, про Захід, де ця частка сягає 4/5.**

Валерій ХМЕЛЬКО, доктор філософських наук, завідувач кафедри соціології університету «Києво-Могилянська академія».

МОНЕТА МОЖЕ ВИГРАТИ ВИБОРИ

До арешту Володимира Скоморохова, директора Хмельницького заводу «Катіон», мало хто знав його не те що в Україні, а й в області, бо підприємство було закрите ширмою таємності ВПК. Та згодом про Скоморохова як героя, котрий зміг «відбитися» від звинувачень правоохоронних органів, заговорили засоби масової інформації.

Але після того, як суд визнав Скоморохова не винуватим, вже він сам звернувся до суду із заявою: під час арешту в нього пропала велика кількість власних речей, у тому числі нумізматична цінність — монета США. Міський суд зобов'язав управління міліції повернути монету. Та міліція стверджує, що монету передала власникові давним-давно.

Враховуючи цю ситуацію і заяву директора в газеті «Мегаполис — экспресс», прогноз тут очевидний: вперше на Поділлі відповідачем може стати міліція.

Утім, такий скандал потрібен не так для відшкодування збитків, як для підвищення рейтингу в очах виборців (Скоморохова зареєстрований кандидатом у народні депутати України). Отож монета може стати прохідним балом до Верховної Ради.

Принагідно хочу сказати, що начальник облуправління СБУ Олексій Деницик повідомив редакції: його служба непричетна до арешту Скоморохова. Не скаржився на цю службу і в останньому інтерв'ю і сам директор. А це означає, що під час передвиборних зустрічей перепадатиме від Скоморохова тільки міліції та місцевій владі.

Михайло ВАСИЛАШКО.

ТРУДОВИЙ КОНГРЕС — З ВАМИ

Сьогодні вчителі, доведені до відчаю, вголос заявляють про своє право на пристойне життя. В зв'язку з цим друкуємо резолюцію II з'їзду партії Трудовий Конгрес України «Про політику ТКУ щодо розвитку культури, освіти, науки».

II з'їзд Трудового Конгресу України висловлює свою глибоку стурбованість з приводу процесів руйнації, що охопили духовну сферу нашого суспільства. Аморальність, культ насильства, розпутства, агресивність та інші прояви антикультури заполонили канали радіо, телебачення, шпальти багатьох видань, проникають в душі значної частини людей, насамперед молоді. Ми пожинаємо плоди девальвації не лише грошей, а й духовних цінностей, ідей, і, навіть, самого життя.

Загострилися релігійні суперечки, відчутні в суспільстві експансія агресивності та конфронтації, прояви зоологічного індивідуалізму.

Україна штучно опинилася в стані науково-інформаційної блокади. Різко зменшилося навіть надходження наукової літератури та журналів російською мовою, де відображаються досягнення не лише російської, а й світової наукової думки. Це не тільки веде до гальмування науково-технічного прогресу, але й значною мірою збіднює національну духовну культуру.

У тривожному стані сьогодні культура, освіта, наука. Неприпустиме ухиляння держави від розв'язання їх нагальних проблем привело до розтрати та розкрадання духовного, інтелектуального багатства України. Бідує основна частина вчителів, викладачів вузів та технікумів, науковців, працівників культури, медиків, яким до того ж місяцями не виплачується принизливо мізерна зарплата. Багато з них через це змушені залишати свою професію.

Посилюється використання авторитарних, бюрократичних методів управління культурою, наукою, освітою. З різних причин «вимиваються» кращі спеціалісти, наукові педагогічні кадри. Стоїмо перед реальною загрозою катастрофічної нестачі вчителів у школах, викладачів у вузах, технікумах.

Враховуючи, що будь-які позитивні зрушення можливі лише за умови духовного відродження патріотичної самовідданості людей, згуртування всіх здорових творчих сил нації, II з'їзд ТКУ вважає за необхідне заявити про нагальну потребу термінового здійснення заходів щодо зміцнення духовних основ, моральності, порядку, підтримки інтелекту і творчої праці в суспільстві. Ми повинні передусім зберегти систему цінностей, що ґрунтуються на споконвічних традиціях народу: праця, добробут, сім'я, права людини, демократія, солідарність, справедливість, порядок і законність у державі.

Виходимо з того, що навіть за умови кризи потрібно збільшити частину національного доходу, спрямовану на освіту, науку, культуру.

Для активного протистояння тотальній комерціалізації духовної сфери, що приводить до руйнівних наслідків, необхідна реальна і всеосяжна державна програма підтримки культури, освіти, науки особливо фундаментальної, яка ніколи не може бути ринковою за своєю природою. Особливої уваги потребує підвищення соціального статусу представників інтелектуальної праці, рівня матеріального забезпечення інтелігенції — вчених, діячів літератури та мистецтва, працівників закладів культури, вчителів, інженерів.

Створити умови для залучення коштів, що надходять з позабюджетних джерел, заохочення до меценатства підприємств та організацій, нових комерційних структур, стимулювання установ і закладів культури, науки, освіти в пошуках нових форм діяльності. Підтримувати організацію недержавних закладів науки, освіти, культури.

Нагальною є розробка національної програми персональної підтримки найбільш обдарованої молоді, найбільш авторитетних діячів культури і мистецтва, створення юнакам і дівчатам необхідних стартових умов для вступу в життя, професійного і культурного зростання, задоволення духовних запитів. Конче необхідне підвищення рівня освіти і культури кожної людини, утвердження принципів гуманізму та людинолюбства.

Ми — за моральний і соціальних рух, натхненний духовним відродженням народу, злагоду та взаємопідтримку в суспільстві.

ЗАКОН УКРАЇНИ

ПРО АВТОРСЬКЕ ПРАВО І СУМІЖНІ ПРАВА

Розділ I
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Права, що охороняються цим Законом

Цей Закон охороняє особисті (немайнові) і майнові права авторів та їх правонаступників, пов'язані із створенням та використанням творів науки, літератури і мистецтва (авторське право), і права виконавців, виробників фонограм та організацій мовлення (суміжні права).

Стаття 2. Законодавство України про авторське право і суміжні права

Законодавство України про авторське право і суміжні права складається з цього Закону та інших законодавчих актів України, що охороняють особисті (немайнові) та майнові права осіб, яким належать авторське право і суміжні права.

Стаття 3. Застосування правил міжнародного договору

Якщо міжнародним договором, учасником якого є Україна, встановлені інші правила, ніж ті, що містяться в законодавстві України про авторське право і суміжні права, то застосовуються правила міжнародного договору.

Стаття 4. Визначення термінів

У цьому Законі вживаються терміни у такому значенні:

автор — фізична особа, творчою працею якої створено твір;

аудіовізуальний твір — твір, який складається з набору пов'язаних між собою зображень, що створюють відчуття руху, із супроводжуючим звучанням або без нього, який можна бачити, а за наявності супроводжуючого звучання — чути. До аудіовізуальних творів належать кінематографічні та інші твори, виражені засобами, аналогічними кінематографії, — такі, як телевізійні та інші способи фіксації зображень із супроводжуючим звучанням на магнітних плівках, платівках, дисках тощо;

база даних — сукупність даних, матеріалів або творів у формі, яку читає машина;

виробник фонограм — фізична чи юридична особа, яка вперше здійснила запис будь-якого виконання або інших звуків на фонограмі;

виключне право — право, коли жодна особа, крім тієї, якій належить авторське право або суміжні права, не може використовувати твір, не маючи на те відповідного дозволу (ліцензії), за винятком випадків, установлених цим Законом;

виконавець — актор (театру, кіно тощо), співак, музикант, диригент, танцюрист або інша особа, яка виконує роль, співає, читає, декламує, грає на музичному інструменті чи будь-яким іншим способом виконує твори літератури або мистецтва, включаючи твори фольклору, а також інші особи, які займаються такою ж творчою діяльністю, в тому числі виконують циркові, естрадні, лялькові номери;

відтворення — виготовлення одного або більше примірників твору або фонограми в будь-якій матеріальній формі, в тому числі у звуко- і відеозапису, а також запис твору або фонограми для тимчасового чи постійного зберігання в електронній (включаючи цифрову), оптичній або іншій формі, яку читає машина. Примірник — це результат будь-якого відтворення твору;

здача в найом — передача права володіння оригіналом чи примірником твору або фонограми на певний термін з метою одержання прямої чи опосередкованої комерційної вигоди;

комп'ютерна програма — набір інструкцій у вигляді слів, цифр, кодів, схем, символів чи в будь-якому іншому вигляді, виражених у формі, яку читає машина, і які приводять її у дію для досягнення певної мети або результату. Це поняття охоплює як операційну систему, так і прикладну програму, виражені у вихідному або об'єктному коді, включаючи підготовчі матеріали та аудіовізуальні відображення, одержані внаслідок розробки комп'ютерної програми. Поняття «комп'ютерна програма» не поширюється на поняття «база даних»;

обнародування твору — дія, що робить твір доступним для публіки, якими б засобами це не досягалось;

опублікування (випуск твору в світ) — випуск в обіг примірників твору чи фонограми за згодою автора або іншої особи, яким належать авторське право та суміжні права, у кількості, що задовольняє розумні потреби публіки шляхом продажу, здачі в найом, публічного прокату або шляхом іншої передачі права власності чи права володіння примірником твору або фонограми. Під опублікуванням розуміється також надання доступу до твору, фонограми через електронні системи інформації;

особа, що має авторське право і суміжні права, — це автор або виконавець у випадках, коли майновими правами володіє автор або виконавець, а також фізична чи юридична особа, якій було передано майнові права;

похідний твір — продукт інтелектуальної творчості, заснований на іншому існуючому творі (переклад, адаптація, переробка тощо). Оригінальність його полягає або у творчій переробці твору, що існував раніше, або у творчому перекладі його на іншу мову;

продюсер — особа, яка організує або організує та фінансує постановку аудіовізуальних творів;

публічне виконання — подання творів, виконань, фонограм, передач організацій мовлення шляхом декламації, гри, співу, танцю та іншим способом як безпосередньо (у живому виконанні), так і за допомогою будь-яких пристроїв і процесів (за винятком передачі в ефір чи по проводах) у місцях, де присутні чи можуть бути присутніми особи, які не належать до звичайного кола сім'ї або близьких знайомих сім'ї, незалежно від того, чи присутні вони в одному місці і в один і той же час або в різних місцях і в різний час;

публічний показ — будь-яка демонстрація оригіналу або примірника творів, виконань, передач організацій мовлення безпосередньо або на екрані за допомогою плівки, слайда, телевізійного кадру тощо (за винятком передач в ефір чи по проводах), або за допомогою інших пристроїв чи процесів у місцях, де присутні чи можуть бути присутніми особи, які не належать до звичайного кола сім'ї чи близьких знайомих сім'ї, незалежно від того, чи присутні вони в одному місці і в один і той же час або в різних місцях і в різний час. Публічний показ аудіовізуального твору означає демонстрацію окремих кадрів аудіовізуального твору без дотримання їх послідовності;

публічне сповіщення (сповіщення для загального відома) — така передача в ефір чи по проводах зображень і (або) звуків творів, виконань, фонограм, передач організацій мовлення, коли зазначені зображення чи звуки можуть бути сприйняті особами, які не належать до звичайного кола сім'ї чи близьких знайомих сім'ї, у місцях, віддаленість яких від місця початку передачі є такою, що без зазначеної передачі зображення чи звуки не можуть бути сприйняті у вказаному місці або місцях, незалежно від того, чи можуть зазначені особи приймати зображення чи звуки в одному місці і в один і той же час або в різних місцях і в різний час;

репрографічне відтворення (репродукування) — факсимільне відтворення у будь-якому розмірі (збільшеному чи зменшеному) оригіналу або примірника твору (письмового чи іншого графічного твору) шляхом фотокопіювання або іншими технічними засобами, ніж видання. Репрографічне відтворення не включає в себе запис в електронній (включаючи цифрову), оптичній чи іншій формі, яку читає машина;

твір архітектури — твір у галузі мистецтва спорудження будівель, що включає в себе креслення, ескізи і моделі, а також збудовані будівлі та споруди, у тому числі паркову і ландшафтну архітектуру, планування міст тощо;

твір прикладного мистецтва — твір мистецтва, включаючи твір художнього промислу, який створений ручним або промисловим способом для практичного користування або перенесений на предмети практичного користування;

фонограма — виключно звуковий запис будь-якого виконання чи інших звуків. Грамофонні платівки, диски, магнітофонні касети та інші носії записів є примірниками фонограми.

Розділ II
АВТОРСЬКЕ ПРАВО

Стаття 5. Твори, що охороняються

1. Цим Законом охороняються твори у галузі науки, літератури і мистецтва, а саме:

1) літературні письмові твори белетристичного, наукового, технічного або практичного характеру (книги, брошури. статті, комп'ютерні програми тощо);

2) виступи, лекції, промови, проповіді та інші усні твори;

3) музичні твори з текстом і без тексту;

4) драматичні, музично-драматичні твори, пантоміми, хореографічні та інші твори, створені для сценічного показу;

5) аудіовізуальні твори;

6) скульптури, картини, малюнки, гравюри, літографії та інші твори образотворчого мистецтва;

7) твори архітектури;

8) фотографії;

9) твори прикладного мистецтва, якщо вони не охороняються спеціальним законом про промислову власність;

10) ілюстрації, карти, плани, ескізи, пластичні твори, що стосуються географії, геології, топографії, архітектури та інших галузей науки;

11) сценічні обробки творів, зазначених у підпункті 1 пункту 1 цієї статті, і обробки фольклору, придатні для сценічного показу;

12) переклади, адаптації, аранжування, інші переробки творів і обробки фольклору (похідні твори) без заподіяння шкоди охороні оригінальних творів, на основі яких створено похідні твори;

13) збірники творів, збірники обробок фольклору, енциклопедії та антології, збірники звичайних даних, включаючи бази даних, інші складові твори за умови, що вони є результатом творчої праці по добору, координації або упорядкуванню змісту без заподіяння шкоди охороні творів, що входять до них;

14) інші твори.

2. Підлягають охороні за цим Законом як обнародувані, так і необнародувані твори в галузі науки, літератури і мистецтва, незалежно від їх призначення, жанру, достоїнства, обсягу, мети (освіта, інформація, реклама, пропаганда, розваги тощо), а також способу відтворення, виражені в усній, письмовій чи будь-якій іншій формі.

Стаття 6. Охорона частини твору

Частина твору, яка може використовуватися самостійно, включаючи і оригінальну назву твору, розглядається як твір і охороняється цим Законом.

Стаття 7. Об'єкти, що не охороняються

1. Не охороняються цим Законом повідомлення про новини дня або повідомлення про поточні події, що мають характер звичайної прес-інформації, твори народної творчості, а також офіційні документи (закони, укази, постанови, судові рішення тощо), державні символи та знаки (прапори, герби, ордени, грошові знаки), затверджені державними органами.

2. За цим Законом охорона не поширюється на будь-які ідею, процедуру, метод, процес, концепцію, відкриття, винахід, звичайні дані, навіть якщо вони виражені, описані, пояснені, проілюстровані у творі тощо.

Стаття 8. Сфера дії Закону

Охорона, передбачена цим Законом, надається:

1) авторам незалежно від громадянства і постійного місця проживання, твори яких вперше опубліковані або не опубліковані, але знаходяться в об'єктивній формі на території України;

2) авторам, твори яких вперше опубліковані в іншій країні та протягом тридцяти днів після цього опубліковані в Україні незалежно від громадянства і постійного місця проживання автора;

3) авторам, які є громадянами України або мають постійне місце проживання на території України, незалежно від того, на якій території вперше були опубліковані їх твори.

Авторам, незалежно від громадянства, твори яких вперше опубліковані або не опубліковані, але вони знаходяться в об'єктивній формі на території іншої держави, надається охорона відповідно до міжнародних договорів України.

Чинність цієї статті поширюється і на інших осіб, що мають авторське право.

Стаття 9. Виникнення і здійснення авторського права

1. Виникнення і здійснення прав, передбачених цим Законом, не вимагають виконання будь-яких формальностей.

2. Особа, яка має авторське право, для сповіщення про свої права може використовувати знак охорони авторського права, який вміщується на кожному примірнику твору і складається з латинської літери С у колі — (С), імені (найменування) особи, яка має авторське право, і року першої публікації твору.

3. Особа, яка має авторське право або будь-яку виключну правомочність на твір, для свідчення про авторство на обнародуваний чи необнародуваний твір, про факт і дату опублікування твору чи про договори, які зачіпають права автора на твір, у будь-який час протягом терміну охорони авторського права може його зареєструвати в офіційних державних реєстрах. Державна реєстрація здійснюється відповідно до встановленого порядку Державним агентством України з авторських і суміжних прав, яке складає і періодично видає каталоги всіх реєстрацій.

Про реєстрацію прав автора видається свідоцтво. При виникненні спору реєстрація визнається судом як юридична презумпція авторства, тобто вважається дійсною, якщо в судовому порядку не буде доведено інше.

4. Особа, яка володіє матеріальним об'єктом, в якому виражено твір, не може перешкоджати особі, яка має авторське право, у реєстрації.

Стаття 10. Авторське право і право власності на матеріальний об'єкт, в якому виражено твір

Авторське право і право власності на матеріальний об'єкт, в якому виражено твір, не залежать одне від одного. Відчуження матеріального об'єкта, в якому виражено твір, не означає відчуження авторського права і навпаки.

Стаття 11. Автор як первинний суб'єкт авторського права

1. Первинним суб'єктом, якому належить авторське право, є автор.

2. Автором вважається особа, зазначена як автор на примірнику обнародуваного твору, на рукописі або на оригіналі твору мистецтва, якщо в судовому порядку не буде доведено інше.

Стаття 12. Співавторство

1. Співавторами є особи, спільною творчою працею яких створено твір. Відносини між співавторами визначаються угодою, укладеною між ними. Право опублікування та іншого використання твору належить однаковою мірою

(Закінчення на 4–5-й стор.).

ПОСТАНОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Про порядок введення в дію Закону України «Про авторське право і суміжні права»

Верховна Рада України **постановляє:**

1. Ввести в дію Закон України «Про авторське право і суміжні права» з дня опублікування.

2. До приведення законодавства України у відповідність із Законом України «Про авторське право і суміжні права» застосовуються чинні акти законодавства України, якщо вони не суперечать цьому Закону.

3. Закон України «Про авторське право і суміжні права» застосовується до правовідносин, які виникли після введення його в дію.

Для правовідносин, які виникли до опублікування Закону, цей Закон застосовується до тих прав і обов'язків, які виникнуть після введення його в дію.

4. Встановити, що на твори, які раніше не охоронялися авторським правом, та на об'єкти суміжних прав чинність цього Закону поширюється у разі, якщо вони випущені в світ, виготовлені та розповсюджені після опублікування цього Закону.

5. Установити, що передбачений статтею 24 Закону України «Про авторське право і суміжні права» термін охорони прав авторів застосовується до творів, на які термін дії авторського права до опублікування цього Закону не закінчився.

6. Кабінету Міністрів України у тримісячний термін після опублікування Закону:

привести у відповідність з цим Законом постанови і розпорядження Уряду України, що стосуються авторського права і суміжних прав;

забезпечити перегляд і скасування міністерствами, державними комітетами і відомствами України їх нормативних актів, у тому числі інструкцій, які суперечать цьому Закону.

Голова Верховної Ради України І.ПЛЮЩ.

м. Київ 23 грудня 1993 року

ЗАКОН УКРАЇНИ

ПРО АВТОРСЬКЕ ПРАВО І СУМІЖНІ ПРАВА

(Початок на 3-й стор.).

всім співавторам. Один співавтор не може без достатніх підстав відмовити іншим у дозволі на опублікування, інше використання або зміну твору. В разі порушення спільного авторського права кожний співавтор може доводити своє право в судовому порядку.

2. Винагорода за використання твору належить співавторам у рівних частках, якщо в угоді не передбачається інше.

Стаття 13. Особисті (немайнові) права автора

Автору належать такі особисті (немайнові) права:

1) вимагати визнання свого авторства, згадування його імені у зв'язку з використанням твору, якщо це практично можливо;

2) забороняти згадування свого імені, якщо він як автор твору бажає залишитись анонімом;

3) вибирати псевдонім (вигадане ім'я) у зв'язку з використанням твору;

4) протидіяти будь-якому перекрученню, спотворенню чи іншій зміні твору або будь-якому іншому посяганню на твір, що може зашкодити честі і репутації автора;

5) на обнародування твору.

Стаття 14. Майнові права автора

1. Автору або іншій особі, яка має авторське право, належать виключні права на використання твору в будь-якій формі і будь-яким способом.

2. Автору або іншій особі, яка має авторське право, належить виключне право дозволяти або забороняти:

1) відтворення творів;

2) публічне виконання і публічне сповіщення творів;

3) публічний показ;

4) будь-яке повторне публічне сповіщення в ефірі чи по проводах вже переданих в ефір творів, якщо воно здійснюється іншою організацією;

5) переклади творів;

6) переробки, адаптації, аранжування та інші подібні зміни творів;

7) розповсюдження творів шляхом продажу, відчуження іншим способом або шляхом здачі в найом чи у прокат та іншої передачі до першого продажу примірників твору;

8) здача в найом після першого продажу, відчуження іншим способом примірників аудіовізуальних творів, музичних творів у нотній формі, а також творів, зафіксованих на фонограмі або у формі, яку читає машина;

9) імпорт примірників творів.

Цей перелік не є вичерпним.

3. Виключні права авторів на використання творів архітектури, містобудування, садово-паркового мистецтва включають у себе і право участі у практичній реалізації проектів цих творів.

4. Автор має право дозволяти або забороняти використовувати свій твір й іншими способами.

5. За винятком випадків, передбачених статтями 15–19 цього Закону, особа, яка має авторське право, вправі вимагати виплати винагороди за будь-яке використання її твору. Винагорода може здійснюватися у вигляді одноразового платежу (одноразова винагорода), у формі відрахувань (відсотків) за кожний проданий примірник чи кожне використання твору або складатися із змішаних платежів.

Розмір і порядок обчислення авторської винагороди за створення і використання твору встановлюються в авторському договорі, а також у договорах, що укладаються організаціями, які управляють майновими правами авторів на колективній основі, з користувачами.

Кабінетом Міністрів України можуть установлюватися мінімальні ставки авторської винагороди, які індексуються одночасно з індексацією мінімальних розмірів заробітної плати.

6. Обмеження майнових прав, встановлені статтями 15–19 цього Закону, здійснюються за умови, що вони не завдаватимуть шкоди нормальному використанню твору і не обмежуватимуть безпідставно законні інтереси автора.

Стаття 15. Вільне використання твору

Без згоди автора або іншої особи, що має авторське право, але з обов'язковим зазначенням імені автора і джерела запозичення допускається:

1) використання цитат (коротких уривків) з опублікованих творів в обсязі, виправданому поставленою метою, включаючи цитування статей з газет і журналів у формі оглядів преси, якщо воно зумовлено критичним, полемічним, науковим або інформаційним характером твору, до якого цитати включаються, вільне використання цитат у формі коротких уривків з виступів і творів, включених до фонограми або радіо- і телевізійних передач;

2) використання літературних і художніх творів в обсязі, виправданому поставленою метою, як ілюстрацій у виданнях, у передачах мовлення, у записах звуку або зображення навчального характеру;

3) відтворення у пресі, передача в ефір або інше публічне повідомлення опублікованих у газетах або журналах статей з поточних економічних, політичних, релігійних питань або переданих в ефір творів такого ж характеру у випадках, коли право на таке відтворення, передачу в ефір і по проводах або інше публічне повідомлення спеціально не заборонено автором;

4) відтворення з метою висвітлення поточних подій засобами фотографії або кінематографії, передача в ефір або інше публічне повідомлення творів, побачених або почутих під час перебігу таких подій, у обсязі, виправданому інформаційною метою;

5) видання випущених у світ творів рельєфно-крапковим шрифтом для сліпих;

6) відтворення творів для судового і адміністративного провадження в обсязі, виправданому цією метою;

7) публічне виконання музичних творів під час офіційних і релігійних церемоній, а також похоронів в обсязі, виправданому характером таких церемоній;

8) відтворення з інформаційною метою у газетах та інших періодичних виданнях, передача в ефір або інше публічне сповіщення публічно виголошених промов, звернень, доповідей та інших подібних творів у обсязі, виправданому поставленою метою;

9) відтворення твору в особистих цілях за умов, передбачених статтями 16–19 цього Закону.

Цей перелік є вичерпним, крім випадків, зазначених у статтях 16–19 цього Закону.

Стаття 16. Вільне відтворення бібліотеками та архівами примірників твору репрографічним способом

Допускається без згоди автора чи іншої особи, що має авторське право, репрографічне відтворення одного примірника твору бібліотеками та архівами, діяльність яких не спрямована прямо або опосередковано на одержання прибутку, за таких умов:

1) у разі, коли відтворюваним твором є окрема опублікована стаття та інші невеликі за обсягом твори чи уривки з письмових творів (за винятком комп'ютерних програм), з ілюстраціями чи без них, і коли це відтворення здійснюється за запитами фізичних осіб за умови, що:

бібліотека та архів мають достатньо підстав вважати, що такий примірник використовуватиметься з метою освіти, навчання і приватного дослідження;

відтворення твору є одиничним випадком і не має систематичного характеру;

немає колективної ліцензії (ліцензії, наданої організацією, що управляє майновими правами авторів на колективній основі), яка б визначала умови виготовлення таких примірників;

2) у разі, коли відтворення здійснюється для збереження або заміни загубленого, пошкодженого та непридатного примірника даної бібліотеки чи архіву або для відновлення загубленого, пошкодженого або непридатного примірника з фонду аналогічної бібліотеки чи архіву, за умови, що одержання такого примірника іншим шляхом неможливе, а також коли відтворення твору є одиничним випадком і не має систематичного характеру.

Стаття 17. Вільне відтворення примірників твору для навчання

Допускається без згоди автора чи іншої особи, що має авторське право:

1) відтворення уривків з опублікованих письмових творів, аудіовізуальних творів і фонограм як ілюстрації для навчання за умови, що обсяг такого відтворення відповідає вказаній меті;

2) репрографічне відтворення для аудиторних занять опублікованих статей та інших невеликих за обсягом творів, а також уривків з письмових творів з ілюстраціями або без них учбовими закладами, діяльність яких не спрямована прямо чи опосередковано на одержання прибутку за умов, коли:

обсяг такого відтворення відповідає вказаній меті;

відтворення твору є одиничним випадком і не має систематичного характеру;

немає колективної ліцензії (ліцензії, наданої організацією, що управляє майновими правами авторів на колективній основі), яка визначала б умови такого відтворення.

Стаття 18. Вільне відтворення комп'ютерних програм

1. Без дозволу автора чи іншої особи, якій належить авторське право на комп'ютерну програму, якщо інше не визначено в договорі, дозволяється здійснювати такі дії:

1) відтворення одного примірника комп'ютерної програми, а також адаптацію комп'ютерної програми, здійснювані особою, яка є законним власником примірника комп'ютерної програми:

для використання комп'ютерної програми на певному комп'ютері відповідно до його призначення;

для архівних цілей і для заміни законно придбаного примірника комп'ютерної програми у разі його втрати, пошкодження або непридатності.

Вказаний примірник комп'ютерної програми або її адаптація не можуть використовуватись з іншою метою, ніж передбачено у цьому пункті, і підлягають знищенню у випадку, коли продовження володіння комп'ютерною програмою перестає бути законним;

2) відтворення в одному примірнику для архівних цілей і заміна законно придбаного примірника комп'ютерної програми у разі, коли примірник втрачено, пошкоджено або він став непридатним.

2. Автор або інша особа, якій належить право на використання примірника, може без дозволу особи, якій належить право власності на комп'ютерну програму, спостерігати, вивчати, а також досліджувати (перевіряти) функціонування комп'ютерної програми з тим, щоб визначити ідеї та принципи, які лежать в основі будь-якого елемента комп'ютерної програми, за умови, що це робиться в процесі виконання будь-якої дії по завантаженню, показу, функціонуванню, передачі чи запису в пам'ять (збереженню) комп'ютерної програми.

3. Вільна декомпіляція комп'ютерної програми допускається для відтворення коду та перекладу його форми з метою одержання інформації, необхідної для досягнення взаємодії незалежно створеної комп'ютерної програми з іншими комп'ютерними програмами, за умови, що:

1) ці дії здійснюються особою, яка володіє ліцензією, або іншою особою, яка є законним власником комп'ютерної програми, або від імені особи, яка має відповідні повноваження;

2) інформація, необхідна для досягнення здатності до взаємодії, не була попередньо відома особам, про яких йдеться у підпункті 1 цього пункту;

3) ці дії обмежуються тільки тими елементами комп'ютерної програми, які необхідні для досягнення здатності до взаємодії.

4. Умови пункту 3 цієї статті не допускають, щоб одержана в результаті декомпіляції інформація:

1) використовувалася з іншою метою, крім досягнення здатності до взаємодії незалежно створеної комп'ютерної програми з іншими програмами;

2) була надана іншим користувачам, крім випадків, коли це необхідно для досягнення здатності до взаємодії незалежно створеної комп'ютерної програми з іншими програмами, або була використана для розробки (удосконалення), виготовлення чи розповсюдження комп'ютерної програми, суттєво схожої з декомпільованою комп'ютерною програмою, чи була використана будь-яким іншим способом, що порушує авторське право.

5. Умови пунктів 3 і 4 цієї статті не повинні необгрунтовано завдавати шкоди законним інтересам осіб, яким належить право на декомпільовану програму, а також нормальній експлуатації комп'ютерної програми.

Стаття 19. Вільне відтворення в особистих цілях творів, зафіксованих у звуко- і відеозаписах

1. Відповідно до підпункту 9 статті 15 допускається відтворення виключно в особистих цілях творів, зафіксованих у звуко- і відеозаписах, без згоди автора або іншої особи, що має авторське право, але з виплатою їм винагороди.

2. Винагорода за відтворення зазначених у пункті 1 цієї статті творів виплачується у формі відрахувань (відсотків) виробниками або імпортерами обладнання (аудіоапаратури, відеомагнітофонів тощо) та матеріальних носіїв (звуко- і (або) відеоплівки, касет, лазерних дисків, компакт-дисків тощо), які використовуються для такого відтворення.

3. Розмір винагороди та умови її виплати визначаються на підставі договорів між вказаними виробниками, імпортерами та організаціями, що управляють майновими правами на колективній основі.

Стаття 20. Авторське право на твір, створений за договором з автором, який працює за наймом

1. Авторське право на твір, створений за договором з автором, який працює за наймом, належить його автору.

2. Виключне право на використання такого твору належить особі, з якою автор перебуває у трудових відносинах (роботодавцю), якщо інше не передбачено договором.

Розмір авторської винагороди за створення і використання твору, створеного за договором з автором, який працює за наймом, та порядок її виплати встановлюються у договорі між автором і роботодавцем.

Стаття 21. Авторське право на аудіовізуальний твір

1. Авторами аудіовізуального твору вважаються автори сценаріїв, діалогів, музичних творів, спеціально створених для даного аудіовізуального твору, режисери-постановники, художники-постановники, оператори тощо, якщо інше не зазначено в договорі з організацією, що здійснює виробництво аудіовізуального твору, або в договорі з продюсером.

2. Якщо інше не встановлено у договорі, автори, які зробили внесок або зобов'язалися зробити внесок у створення аудіовізуального твору і передати майнові права організації, що здійснює виробництво аудіовізуального твору, чи продюсеру, не мають права заперечувати проти відтворення, розповсюдження, публічного сповіщення і виконання, передачі в ефір і по проводах для загального відома або проти будь-якого іншого публічного сповіщення твору, а також субтитрування і дублювання його тексту, крім права на публічне сповіщення музичних творів, включених до аудіовізуального твору.

3. Автори, твори яких увійшли як складова частина до аудіовізуального твору (як тих, що існували раніше, так і створених у процесі роботи над аудіовізуальним твором), зберігають авторське право кожний на свій твір і можуть самостійно використовувати його незалежно від аудіовізуального твору в цілому, якщо договором з організацією, що здійснює виробництво аудіовізуального твору, чи з продюсером не передбачено інше.

Стаття 22. Право доступу до твору образотворчого мистецтва

Якщо при передачі твору образотворчого мистецтва у власність іншій особі автор не поступиться своїми майновими авторськими правами, то він має право вимагати доступу до цього твору з метою його використання для відтворення (виготовлення примірників, слайдів, карток, переробок тощо) за умови, що це не зачіпає необгрунтованим способом законних прав та інтересів власника твору образотворчого мистецтва. Власник не може відмовити автору в доступі до твору без достатніх підстав.

Стаття 23. Право слідування

Автор протягом життя, а після його смерті спадкоємці у встановлений статтею 24 цього Закону термін щодо проданих автором оригіналів творів образотворчого мистецтва користуються невідчужуваним правом на одержання п'яти відсотків від ціни кожного наступного продажу твору через аукціон, галерею, салон, магазин тощо, що йде за першим його відступленням, здійсненим автором твору (право слідування).

Збір і виплата винагороди, одержаної в результаті використання права слідування, здійснюються через організації, які управляють майновими правами авторів на колективній основі.

Стаття 24. Термін охорони прав авторів

1. Охорона, що надається цим Законом, діє протягом усього життя автора і 50 років після його смерті, крім випадків, передбачених цією статтею.

2. Для творів, обнародуваних анонімно або під псевдонімом, термін охорони закінчується через 50 років після того, як твір було обнародувано. Якщо взятий автором псевдонім не викликає сумніву щодо особи автора або якщо автор твору, обнародуваного анонімно або під псевдонімом, розкриє свою особу протягом 50 років, застосовується термін охорони, передбачений пунктом 1 цієї статті.

3. Термін охорони творів, створених у співавторстві, діє протягом усього життя і 50 років після смерті останнього співавтора. Термін охорони творів посмертно реабілітованих авторів діє протягом 50 років після їх реабілітації.

4. Авторське право на твір, вперше опублікований протягом 30 років після смерті автора, діє протягом 50 років від дати його правомірного опублікування.

5. Дія терміну охорони, встановленого пунктами 1–4 цієї статті, починається з 1 січня року, наступного за роком, в якому мали місце юридичні факти, передбачені у зазначених пунктах.

6. Право авторства, право на ім'я і право протидіяти перекрученню, спотворенню чи іншій зміні твору або будь-якому іншому посяганню на твір, що може завдати шкоди честі та репутації автора, охороняються безстроково.

Стаття 25. Перехід авторського права у спадщину

1. Майнові права авторів переходять у спадщину. Не переходять у спадщину особисті (немайнові) права автора.

2. Спадкоємці мають право захищати авторство на твір і протидіяти перекрученню, спотворенню чи іншій зміні твору, а також будь-якому іншому посяганню на твір, що може завдати шкоди честі та репутації автора.

Стаття 26. Перехід творів до суспільного надбання

1. Закінчення терміну дії авторського права на твори означає їх перехід до суспільного надбання.

Твори, які ніколи не охоронялися на території України, також вважаються суспільним надбанням.

2. Твори, які стали суспільним надбанням, можуть вільно використовуватися будь-якою особою без виплати авторської винагороди. При цьому повинні зберігатися право авторства, право на ім'я, право протидіяти будь-якому перекрученню, спотворенню чи іншій зміні твору, а також будь-якому іншому посяганню на твір, що може завдати шкоди честі та репутації автора.

3. Постановами Кабінету Міністрів України можуть встановлюватися випадки виплати спеціальних відрахувань за використання на території України творів, які стали суспільним надбанням.

Стаття 27. Передача (відступлення) авторського права

1. Майнові права можуть бути передані (відступлені) автором або іншою особою, що має авторське право, іншій особі. Автор або інша особа, що має авторське право (ліцензіар), можуть також видати ліцензію іншій особі (ліцензіату) на використання твору відповідно до такої ліцензії. Передача (відступлення) авторського права і видача ліцензії оформляються авторським договором.

2. Особисті (немайнові) права автора не можуть бути передані іншим особам.

Стаття 28. Право на невиключну чи виключну ліцензію

1. Автору, крім можливості передачі майнових прав, належить виключне право надавати іншій особі дозвіл на використання твору одним або всіма відомими способами на підставі невиключної чи виключної ліцензії.

2. Невиключна ліцензія дає ліцензіату право використовувати твір дозволеним способом нарівні з автором та іншими ліцензіатами невиключної ліцензії.

3. Виключна ліцензія дає право тільки ліцензіату використовувати твір дозволеним способом.

4. Право на використання твору, передбачене пунктом 1 цієї статті, може бути обмежено у просторі, за часом і за змістом.

Стаття 29. Договори на право використання творів

1. Використання твору допускається виключно на основі авторського договору з автором або іншою особою, що має авторське право, за винятком випадків, зазначених у статтях 15–19 цього Закону.

2. Авторські договори повинні укладатись у письмовій формі, якщо законодавством про авторське право і суміжні права не передбачено інше.

3. Відповідними відомствами разом з творчими спілками можуть складатися примірні авторські договори.

4. Авторський договір може містити умови, не передбачені примірним договором. Умови договору, що погіршують становище автора (його правонаступника) порівняно із становищем, встановленим чинним законодавством, є недійсними.

5. Усі права на використання твору, не передані за авторським договором, зберігаються за автором.

Стаття 30. Укладання та зміст авторського договору

Авторський договір вважається укладеним, якщо між сторонами досягнуто угоди щодо всіх суттєвих його умов (спосіб використання, розмір і порядок виплати винагороди, термін дії договору та використання твору тощо).

Якщо протягом обумовленого договором терміну твір не буде використано, автор має право вимагати відшкодування збитків.

Умови договору, що обмежують право автора на створення майбутніх творів на дану тему чи в цій галузі, є недійсними.

Розділ III
СУМІЖНІ ПРАВА

Стаття 31. Охорона суміжних прав

1. Цей Закон охороняє суміжні права виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення. Охорона суміжних прав здійснюється без шкоди охороні творів авторським правом.

2. Виконавці здійснюють свої права за умови дотримання ними прав авторів виконуваних творів. Виробники фонограм і організації мовлення повинні дотримувати прав авторів і виконавців. Організації мовлення повинні дотримувати прав виробників фонограм, авторів і виконавців.

3. Виникнення і здійснення суміжних прав не потребує виконання будь-яких формальностей. Виробники фонограм і виконавці для сповіщення про свої права можуть на всіх примірниках фонограм або їх упаковках використовувати знак охорони суміжних прав, який складається з латинської літери Р у колі (Ⓟ), імені (найменування) особи, що має суміжні права, і зазначення року першої публікації фонограми.

Стаття 32. Критерії для надання охорони суміжних прав

1. Права виконавців охороняються відповідно до цього Закону, якщо:

1) виконання вперше мало місце на території України;

2) виконання зафіксовано на фонограмі, що охороняється згідно з цією статтею;

3) виконання, не зафіксоване на фонограмі, включено у передачу організації мовлення, що охороняється згідно з цією статтею.

2. Права виробників фонограм охороняються відповідно до цього Закону, якщо:

1) виробник є громадянином України або юридичною особою з офіційним місцезнаходженням на території України;

2) фонограму вперше опубліковано на території України або опубліковано на території України протягом 30 днів від дня її першої публікації в іншій державі;

3) перша фіксація фонограми мала місце в Україні.

3. Права організацій мовлення охороняються цим Законом, якщо вони мають офіційне місцезнаходження на території України і здійснюють передачі з передавачів, розташованих на території України.

4. Суміжні права іноземних юридичних і фізичних осіб охороняються відповідно до міжнародних договорів України.

Стаття 33. Права виконавців

1. Виконавцям належить виключне право дозволяти чи забороняти публічне повідомлення їх виконань, фіксацію на матеріальному носії раніше незафіксованого виконання та передачу в ефір і по проводах їх виконань, а також відтворювати, розповсюджувати способом першого продажу або іншої передачі у власність чи володіння або способом оренди чи прокату фонограм, на яких зафіксовано їх виконання, незалежно від першого продажу або іншої передачі у власність чи володіння.

2. Виключні права виконавців можуть передаватися іншим особам на підставі договору, в якому визначаються спосіб використання виконань, розмір і порядок виплати винагороди, термін дії договору і використання виконань тощо.

3. Виконавцям належать особисті (немайнові) права на ім'я, на охорону своїх виступів від спотворення і на згадування свого імені у зв'язку з використанням виконання там, де це можливо.

4. У тому разі, коли виконання використовується в аудіовізуальному творі, вважається, що виконавець передає організації, що здійснює виробництво аудіовізуального твору, або продюсеру всі майнові права на виконання, якщо інше не встановлено договором.

5. У разі, коли виконавець при першій фіксації виконання безпосередньо дозволить виробнику фонограми її подальше відтворення, вважається, що виконавець передав виробнику фонограми право на її розповсюдження способом першого продажу або іншої передачі у власність чи володіння, а також способом здачі в найом, в оренду, прокат та іншої передачі.

При цьому виконавець зберігає право на одержання винагороди за вказані види використання виконання через організації, що управляють майновими правами на колективній основі.

Стаття 34. Права виробників фонограм

1. Виробники фонограм мають виключне право дозволяти чи забороняти їх відтворення, розповсюдження примірників способом першого продажу, іншого відчуження, а також шляхом здачі в найом, в оренду, прокат та іншої передачі незалежно від першого продажу, а також на переробку, імпорт фонограм.

2. Виключні права виробників фонограм можуть передаватися іншим особам на підставі договору, в якому визначаються спосіб використання фонограм, розмір і порядок виплати винагороди, термін дії договору, використання фонограм тощо.

Стаття 35. Права організацій мовлення

1. Організації мовлення мають виключне право дозволяти чи забороняти публічне сповіщення своїх програм шляхом їх ретрансляції, фіксації на матеріальному носії, відтворення своїх передач, сповіщення в ефір і по проводах, публічного сповіщення передач у місцях з платним входом, а також забороняти поширення на території України чи з території України сигналу, що несе програми, розповсюджуючим органом, для якого цей сигнал із супутника не призначався.

2. Організаціям мовлення належить право на одержання винагороди за будь-яке використання їх передач.

Стаття 36. Обмеження прав виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення

Допускається за умови, що це не завдає шкоди нормальному використанню виконань, фонограм і передач організацій мовлення і не обмежує безпідставно законних інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення, використання виконань, фонограм і програм мовлення, їх фіксація, відтворення, передача в ефір і по проводах та доведення до загального відома іншим способом без згоди виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення і без виплати винагороди у тих же випадках, які передбачені статтями 15–19 цього Закону щодо обмеження майнових прав авторів літературних і художніх творів.

Стаття 37. Використання фонограм, опублікованих з комерційною метою

1. Допускається без згоди виробників фонограм, опублікованих з комерційною метою, і виконавців, записаних на таких фонограмах, але з виплатою винагороди:

1) публічне виконання фонограми;

2) сповіщення фонограми в ефір;

3) сповіщення фонограми по проводах.

2. Збір, розподіл і виплата винагороди здійснюються однією з організацій, яка управляє правами виробників фонограм і виконавців на колективній основі, відповідно до угоди між цими організаціями. Якщо цією угодою не передбачено інше, то винагорода розподіляється між виробником фонограми і виконавцем порівну.

3. Розмір винагороди і умови її виплати визначаються угодою між користувачем фонограми чи об'єднанням таких користувачів, з одного боку, і організаціями, які управляють правами виробників фонограм і виконавців, з другого боку.

Розмір винагороди встановлюється за кожний вид використання фонограми.

Стаття 38. Термін охорони суміжних прав

1. Майнові права виконавців охороняються протягом 50 років після першої фіксації виконання або постановки. Особисті права виконавців охороняються безстроково.

2. Права виробників фонограм охороняються протягом 50 років після першого опублікування фонограми, а якщо її не було опубліковано, то протягом 50 років після першої фіксації звукового запису.

3. Організації мовлення користуються наданими цим Законом правами протягом 50 років після першої передачі в ефір або по проводах.

4. Встановлені цією статтею терміни починаються з 1 січня року, наступного за роком, в якому мали місце юридичні факти, передбачені цією статтею.

5. До спадкоємців виконавця і правонаступників виробників фонограм і організацій мовлення переходить право дозволяти чи забороняти використання виконання, фонограми, передачі в ефір і по проводах, а також право на одержання винагороди в межах установленої цією статтею частини термінів, що залишилась.

Розділ IV
КОЛЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ МАЙНОВИМИ ПРАВАМИ

Стаття 39. Забезпечення колективного управління майновими правами

1. З метою забезпечення майнових прав авторів та інших осіб, які мають авторське право і суміжні права, ці особи можуть доручати управління своїми майновими правами на колективній основі організаціям, які не мають права займатися комерційною діяльністю.

Такі організації діють на основі і в межах повноважень, добровільно переданих їм авторами та іншими особами, які мають авторське право і суміжні права. На їх діяльність не поширюються обмеження, передбачені антимонопольним законодавством.

2. Допускається утворення або окремих організацій, які управляють різними правами в інтересах різних осіб, що мають майнові права, або однієї організації, яка одночасно управляє авторським правом і суміжними правами.

Стаття 40. Діяльність організацій, що управляють майновими правами на колективній основі

1. Повноваження на колективне управління майновими правами передаються авторами та іншими особами, які мають авторське право і суміжні права, безпосередньо на основі письмових договорів. За договорами про взаємне представництво прав та інтересів з іноземними організаціями здійснюється управління правами осіб — громадян України, які мають авторське право і суміжні права, за кордоном та іноземних авторів — в Україні.

2. На основі одержаних повноважень організації, що управляють майновими правами на колективній основі, надають ліцензії користувачам творів та об'єктів суміжних прав.

Усі можливі майнові претензії осіб, які мають авторське право і суміжні права, до користувачів щодо використання ліцензій розглядаються організаціями, що надають такі ліцензії.

3. Особи, які здійснюють використання творів, зобов'язані надавати автору та іншим особам, що мають авторське право і суміжні права, їх представникам або організаціям, які управляють майновими правами на колективній основі, точний перелік і програми публічного використання творів, виконань, фонограм, програм мовлення і забезпечувати їх завіреним звітом про одержані прибутки. Вони повинні виплачувати автору або його представникам винагороду в передбачений термін і в обумовленому розмірі.

4. Організації, що управляють майновими правами на колективній основі, мають право резервувати на своєму рахунку суми незапитаної винагороди, що надійшла їм від користувачів. Після трьох років з моменту надходження на рахунок організації сум незапитаної винагороди ці суми можуть бути використані для чергових виплат або спрямовані на інші цілі, передбачені їх статутами, в інтересах осіб, які мають авторське право і суміжні права.

Розділ V
ЗАХИСТ АВТОРСЬКОГО ПРАВА І СУМІЖНИХ ПРАВ

Стаття 41. Порушення авторського права і суміжних прав

1. Відтворення, розповсюдження та інше використання, а також ввезення в Україну без дозволу осіб, які мають авторське право і суміжні права, примірників творів, фонограм, програм мовлення є порушенням авторського права і суміжних прав, що дає підстави для судового захисту.

2. Примірники творів, фонограм, виготовлених і розповсюджених з порушенням авторського права і суміжних прав, є контрафактними.

3. Ввезення на територію України примірників творів і фонограм, що охороняються на території України відповідно до цього Закону, із держави, в якій ці твори і фонограми не охоронялись або перестали охоронятись, визнається порушенням авторського права і суміжних прав.

Стаття 42. Порядок захисту авторського права і суміжних прав

Захист особистих і майнових прав осіб, які мають авторське право і суміжні права, може здійснюватися в порядку, встановленому адміністративним, цивільним і кримінальним законодавством.

Стаття 43. Способи цивільно-правового захисту авторського права і суміжних прав

1. В разі використання чужого твору без договору з особою, яка має авторське право і суміжні права, недотримання умов використання творів і об'єктів суміжних прав, порушення особистих і майнових прав особи, які мають авторське право і суміжні права, можуть подати позов до суду або арбітражного, третейського судів про поновлення порушених прав шляхом внесення відповідних виправлень, публікацій у пресі про допущене порушення або іншим способом.

2. Суд, арбітражний суд має право постановити рішення чи ухвалу про заборону випуску твору, виконання постановки, фонограми, передачі в ефір і по проводах, про припинення їх розповсюдження, про вилучення, конфіскацію всіх примірників твору або фонограми та обладнання і матеріалів, призначених для їх виготовлення і відтворення, якщо буде достатньо даних про порушення авторського права і суміжних прав.

3. Суд, арбітражний суд може постановити рішення про знищення або відчуження всіх примірників твору або фонограми, щодо яких встановлено, що вони були виготовлені або розповсюджені з порушенням виключних прав осіб, які мають авторське право і суміжні права. Це стосується усіх кліше, матриць, форм, оригіналів, магнітних стрічок, фотонегативів та інших предметів, за допомогою яких відтворюються примірники твору, фонограми, програми мовлення, а також матеріалів і обладнання, що використовується для їх відтворення.

Стаття 44. Відшкодування збитків за порушення авторського права і суміжних прав

1. Особи, які мають авторське право і суміжні права, можуть вимагати:

1) відшкодування збитків, завданих їм у результаті порушення авторського права і суміжних прав, включаючи втрачену вигоду;

2) вилучення та спрямування на їх користь прибутків порушника, одержаних ним у результаті порушення авторського права і суміжних прав, замість відшкодування збитків;

3) виплати компенсації, яка визначається судом, у сумі від 10 до 50000 мінімальних розмірів заробітної плати, встановлених законодавством України, замість відшкодування збитків чи стягнення прибутків.

2. Крім відшкодування збитків, стягнення прибутку, суд, арбітражний суд за порушення авторського права або суміжних прав стягує штраф у розмірі 10 відсотків від суми, присудженої судом на користь позивача. Сума штрафів направляється у встановленому законодавством порядку до відповідних бюджетів.

3. Порушник авторського права і суміжних прав зобов'язаний відшкодувати особам, які мають авторське право і суміжні права, моральну шкоду в розмірі, що визначається судом.

Президент України
Л.КРАВЧУК

м. Київ 23 грудня 1993 року

БАНК У ЗАКОНІ,

або Що треба робити для цивілізованої діяльності банківської системи

Банківська система може успішно функціонувати й розвиватися тільки в нормальній, здоровій економічній атмосфері, в умовах стабілізованого грошового обігу. Без цих передумов банки не лише втрачають роль стимуляторів економічного розвитку, а й самі перетворюються на генераторів інфляції і дестабілізації.

СТИМУЛЮВАЛЬНА роль банків у розвитку економіки полягає в одночасному виконанні трьох взаємопов'язаних завдань: 1) забезпечення своїм клієнтам-підприємствам довгострокової надійної діяльності; 2) забезпечення високої ліквідності власної заборгованості перед клієнтами; 3) забезпечення прибутковості власної діяльності і доходів на капітал акціонерів. Тільки за їх виконання можливе узгодження інтересів банків та інших економічних суб'єктів.

За умов інфляції і нестабільності у банків постають значні труднощі у виконанні цих трьох завдань одночасно, і наголос поступово зміщується на одне — забезпечення власного прибутку. І тоді неминуче загострюється протистояння банків та інших економічних суб'єктів, уряду й населення, про що промовисто свідчить наше сьогодення. Тепер в Україні банки звинувачують у всіх економічних негараздах і значною мірою небезпідставно. Але не можна не враховувати й того, що така поведінка банків перш за все об'єктивно зумовлена, хоча до цього, звичайно, додається і суб'єктивний чинник.

Гіперінфляція миттю знецінює грошовий капітал банків — власний і позичений. Основний спосіб протидії — скорочення строків надання позичок та підвищення ставки позичкового процента. Саме тому українські банки досить швидко майже цілком згорнули довгострокове кредитування. Терміни короткострокових позичок теж різко скоротилися — до кількох місяців, а то й днів. Тобто банки перестали виконувати одне з основних своїх завдань — забезпечувати стабільний розвиток клієнтів, покинули їх напризволяще.

Висока інфляція в Україні позбавляє економічні суб'єкти заінтересованості зберігати гроші в банках, бо перевищення темпів інфляції над темпами зростання депозитних процентів призводить, по суті, до експропріації вкладів. Крім того, падіння життєвого рівня населення різко обмежило можливість грошових заощаджень. Тому поточні грошові доходи населення майже цілком йдуть на товарні чи валютний ринки, збільшуючи там попит і форсуючи інфляцію. Населення фактично перестало бути тим «чистим кредитором», на якому тримається увесь механізм кредитного ринку розвинених країн. Його змушений був замінити НБУ, викидаючи на цей ринок нові й нові маси кредитної емісії. І хоча комерційні банки останніми місяцями вдалися до відчайдушних спроб залучити кошти населення до депозитів, підвищуючи ставки до 800—1000 відсотків річних, роль їхня не зростає, а меншає. Якщо на 1 січня 1993 р. частка депозитів населення в кредитних вкладеннях комерційних банків становила понад 10 відсотків, то на 1 вересня 1993 р. вона знизилася до 5 відсотків.

Під тиском високої інфляції комерційні банки змушені вживати нецивілізованих, щоб не сказати незаконних, заходів для страхування своїх ресурсів від знецінення. Це, зокрема, вкладання частини коштів у вільно конвертовану валюту, а також свідома затримка банками розрахунків між їхніми клієнтами. Досить сказати, що за станом на 1 січня 1993 р. за зведеним балансом банківської системи України кошти в розрахунках становили 73,2 відсотка всіх пасивів і майже в 7 разів перевищували суму їх кредитів. Банки невпинно зменшують кредити у сферу виробництва і збільшують частку кредитів у сферу обороту, в різні спекулятивні швидкоокупні операції.

Досвід України яскраво засвідчує визначальний вплив економічного устрою і економічної ситуації на розвиток банківської системи. Досить було в 1990—1991 рр. проголосити в Україні курс на ринкове реформування економіки і послабити формально-правові перешкоди на цьому шляху, як почалися процеси демонополізації й централізації банківської справи, істотно розширилася мережа банків, почав формуватися ринковий механізм розподілу кредитних ресурсів, розпочалася комерціалізація колишніх державних спеціалізованих банків, відбулося дворівневе розмежування банківської системи на центральний і комерційні банки. Під ці процеси прийняттям закону «Про банки і банківську діяльність» було підведено відповідну правову основу.

Проте тільки-но в другій половині 1992 р. економічні реформи в Україні загальмували, як, по суті навіть не розпочавшись, зупинилося і ринкове перетворення банківської сфери. Розпочався тиск на новостворені банки з боку уряду і Національного банку. Комерційні банки дедалі гостріше почуваються зайвими на кредитному ринку. Розширюється пряме, фіскально-адміністративне втручання держави до кредитних відносин, до процентної і валютної політики. І хоча ці процеси суперечать вимогам закону «Про банки і банківську діяльність», з ними змирилися і Верховна Рада, яка цей закон прийняла, і НБУ, якому надані широкі повноваження з управління банківською справою. Причини такого становища слід шукати не тільки у помилкових рішеннях керівництва НБУ чи інших державних органів щодо банків. Вони мають глибший характер і зумовлені очевидним відставанням України з ринковими реформами взагалі.

З досвіду України напрошується і висновок, що банки можуть успішно виконувати власну економічну роль тільки в єдиній системі, побудованій на принципі двох рівнів. Діяльність банківської системи в цілому і кожної ланки зокрема має грунтуватися на чітко визначених і тривало діючих правових нормах, що забезпечують високий статус і провідну роль НБУ, економічну самостійність комерційних банків, рівні можливості доступу до кредитних ресурсів, надійний захист інтересів клієнтів. Мають бути забезпечені механізми державного нагляду за дотриманням банківського законодавства. На жаль, цей досвід України виявився негативним, він продемонстрував усі вади, властиві процесові формування нашої банківської системи.

Хоча в законодавстві України і проголошено дворівневу побудову банківської системи, проте практично не забезпечено належного статусу НБУ як структури першого рівня, не передбачено відповідних механізмів його забезпечення у цій якості, що негативно вплинуло на відносини НБУ з вищими органами законодавчої і виконавчої влади, а також із комерційними банками.

НБУ був істотно обмежений у визначенні грошово-кредитної політики, перебував у цих питаннях під хронічним грубим тиском з боку Верховної Ради й Кабінету міністрів і змушений був у своїх діях цілком копіювати всі зигзаги економічної політики, що визначалися переважно популістськими рішеннями ВР чи уряду. Непослідовність економічної політики не могла не позначитися на діяльності НБУ.

З цих причин комерційні банки скептично сприймали рішення НБУ. Більшість їх зазнавала з боку цих банків масованої критики, створювалося постійне протистояння, з'являлася напруженість у відносинах між двома рівнями банківської системи. Нижчий рівень намагався вплинути на політику вищого, підпорядкувати її власним інтересам.

Наслідками такого двостороннього тиску на НБУ були непослідовність його дій, часті зміни керівництва, деяка ізольованість від вироблення загальноекономічної політики, відставання з розробленням нормативно-правової бази діяльності комерційних банків, використання переважно адміністративних методів впливу на грошовий ринок.

За таких обставин нормалізації відносин між банками має сприяти нагляд з боку держави. Проте цього не сталося. І головним чином тому, що цю функцію було покладено на НБУ. Недостатньо визначений статус НБУ, слабкість його апарату (він тільки формується), постійний двосторонній тиск, про який йшлося вище, не дали йому змоги забезпечити широкий і дійовий нагляд за роботою комерційних банків. За цих умов доцільно було створити окремий державний орган банківського нагляду, як зроблено в деяких інших країнах, наприклад у ФРН. Здатний приймати непопулярні рішення, цей орган зміг би результативніше виконувати вказану функцію.

Відсутність належного нагляду, недолугість правової бази, невпорядкованість кредитної і процентної політики сприяли появі багатьох суто спекулятивних посередників на грошовому ринку, які скуповували дешеві кредитні ресурси, в тому числі у банків, і перепродували їх за високими цінами, користуючись із труднощів у доступі до основних джерел кредитних ресурсів або й штучно створюючи їх. Річ не тільки в некомпетентності, а й у зловмисності. Чим більше з'являлося таких посередників, тим дорожчав кредит для виробничих і торгових підприємств і тим сильнішав інфляційний тиск на ринок. Причому посередники опинилися у вигіднішому становищі, ніж комерційні банки, бо не повинні були обмежувати власну діяльність економічними нормативами, встановленими НБУ.

Особливо гостра для банківської системи тепер кадрова проблема. Виявилася значна нестача висококваліфікованих спеціалістів з досвідом формування грошово-кредитної політики, самостійного управління великими банківськими структурами. Бо Україна раніше взагалі не мала самостійних банків. У найскладнішому становищі опинився НБУ, перед котрим після проголошення незалежності України постали принципово нові завдання, з якими апарат колишньої Української республіканської контори Держбанку СРСР узагалі не мав діла.

Ситуація ускладнювалася ще й тим, що зі створенням нових комерційних банків, у яких з'явилася можливість значно підвищити оплату праці своїх працівників, почався відплив туди найбільш кваліфікованих кадрів з НБУ та інших державних банків, хоч саме вони і нині продовжують нести основний тягар обслуговування економіки. До банків прийшла значна кількість і працівників без спеціальної підготовки й досвіду банківської роботи, а нерідко й без достатніх моральних якостей. Скоріше за все, саме цим можна пояснити те, що наші банки, особливо нові, так легко переходили у своїй діяльності до посередницьких спекулятивних дій, навдивовижу легко ставили власні інтереси вище од суспільних. Зокрема, саме нові банки перші різко піднесли планку оплати праці (хоча на тлі слабкої технічної оснащеності, відсталих технологій, низької кваліфікації, істотних недоліків у роботі навряд чи мали для цього об'єктивні підстави), спровокувавши зростання доходів в інших комерційних структурах і підштовхнувши інфляційний процес через заробітну плату. На жаль, ні уряд, ні НБУ, ні Асоціація комерційних банків не приділили належної уваги цим процесам і не стримали їх. Невже у нашій державі немає людей, здатних державно мислити і державно діяти?

Надмірною є прибутковість комерційних банків, причому переважна частина банківських доходів формується на спекулятивній основі — на курсових різницях в операціях з іноземною валютою і великій маржі у кредитних операціях. Так, підсумки роботи банківської системи України за 1992 р. свідчать про те, що завдяки процентам і курсовим різницям банки отримали 94,5 відсотка всіх доходів. Доходи від позичкового процента в 2,5 раза перевищували витрати на сплату депозитного процента. Завдяки курсовим різницям було отримано 41,5 відсотка загальної суми банківського прибутку.

Вважаємо, що цей негаразд можна усунути шляхом подальшого удосконалення системи оподаткування комерційних банків. Зокрема, було б доцільно встановити для них граничний рівень рентабельності, за яким оподаткування збільшувалося б до розмірів, достатніх для вилучення надмірних спекулятивних доходів.

Недосконалою і непослідовною, як нам здається, є валютна політика, що її проводять уряд і Національний банк. Є декрет Кабінету міністрів «Про валютне регулювання і валютний контроль», в якому передбачено, що єдиним платіжним засобом в Україні є національна валюта. Але цього принципового положення декрету не виконують. У грошовому обігу України поряд з національною використовують іноземну валюту, насамперед американський долар. Обмін валют значною мірою здійснюється нецивілізовано — на чорному ринку.

Комерційні банки дуже обмежено і не на вигідних для вкладників умовах здійснюють депозитні операції у валюті, хоча для їхнього розвитку є можливості. За орієнтовною оцінкою на руках у населення — десятки мільярдів доларів. Розвиткові валютних депозитів заважає недовіра до уряду України, який досі не тільки не розрахувався, а навіть і законодавчо не визначився щодо валютних вкладів, використаних колишнім Союзом для погашення зовнішнього боргу.

Не можна забувати, що використання іноземної валюти у внутрішньому платіжному обігу завдає шкоди економіці України. «Доларизація» нашої економіки згубна для неї. Гроші — це боргові зобов'язання тієї держави, яка випускає їх в обіг, тобто емітує. Крім того, від емісії готівки держава-емітент отримує емісійний дохід. Отже, виходить, що громадяни України безпроцентно кредитують іноземну економіку, ще й сплачують їй емісійний дохід.

Ми вважаємо, що з цим миритися не можна. Доконечно потрібно вжити рішучих заходів, щоб мобілізувати валютні кошти, які є у населення, і спрямувати їх на потреби зовнішньоекономічної діяльності. Для цього треба якнайшвидше прийняти закони «Про внутрішній валютний борг» і «Про валютне регулювання та валютний контроль». У цих правових актах слід передбачити сприятливі умови для розвитку валютних депозитів громадян.

Специфічний досвід має Україна у формуванні нової структури банківської системи. На відміну від Росії, Україна зберегла колишні спеціалізовані банки майже в повному обсязі їхньої філіальної мережі, сфери діяльності та функцій. Змінився тільки їх статус власності — з державного на акціонерний, хоча серед акціонерів є державні структури. Промінвестбанк, банк «Україна», Укрсоцбанк зберегли майже всі зв'язки своїх попередників, обслуговують в основному ті самі галузі, що обслуговували й ті. Тому в банківському обслуговуванні цих галузей найменше сталося пертурбацій та розривів зв'язків, і в цьому структурне збереження вказаних банків можна вважати виправданим явищем.

Разом з тим зазначені банки залишилися монополістами в обслуговуванні державного сектора. Спираючись на державні владні структури, вони користуються певними перевагами на кредитному ринку, мають право першочергового доступу до кредитних ресурсів. Широко надаючи кредити державному секторові під так звані «цільові програми», «пріоритетні напрями», вони стали по суті провідниками політики уряду щодо захисту державної власності від приватизації, в гальмуванні ринкових реформ узагалі і формуванні ринку позичкових капіталів зокрема. Це дає підстави прихильникам політики ринкових реформ вимагати демонополізації і розукрупнення цих банків. Такі пропозиції не раз обговорювалися навіть на рівні уряду. Проте з ними навряд чи варто погоджуватися з ряду міркувань.

По-перше, доки в Україні державний сектор залишається вирішальним в економіці і не розпочалася його приватизація, доцільно зберегти адекватні йому за структурою великі банки, щоб зберегти хоч якусь керованість цим сектором з боку держави. По-друге, тільки-но розпочнеться широкомасштабна приватизація, як з'являться підстави для фінансового оздоровлення народного господарства, відродиться інвестиційна діяльність, з'являться великі інвестиційні проекти. Перед банками постануть надзвичайно складні й великі завдання в інвестиційній сфері, які будуть не під силу малим, розпорошеним банкам. По-третє, світовий досвід свідчить, що (за наявності міцної правової основи, забезпечення високого статусу центрального банку, високого розвитку ринкової інфраструктури) великі банки не тільки не заважають функціонуванню ринкової економіки, а навіть сприяють розв'язанню її найскладніших проблем.

Отже, питання про розукрупнення банків не таке однозначне, як декотрим здається.

Такі деякі з висновків, що випливають з практики розбудови нашої власної банківської системи. Чим краще ми їх засвоїмо, виправимо помилки, тим скоріше збудуємо цивілізовану банківську систему як стрижень майбутньої ринкової економіки України.

Доктори економічних наук, професори:
Михайло САВЛУК, Анатолій МОРОЗ,
Зіновій ВАТАМАНЮК, Володимир ЧЕРНЯК.

Інформація про другий випуск акцій відкритого акціонерного товариства «Інвестиційного фонду «Правекс-Інвест»

Правекс

А. ХАРАКТЕРИСТИКА ЕМІТЕНТА

1. Фірмове найменування — «Інвестиційний фонд «Правекс- Інвест» (скорочено «Фонд»).

2. Юридична адреса: 252021, м. Київ, вул. Інститутська, 25

3. Дата заснування.

«Фонд Правекс-Інвест» заснований як акціонерне товариство на підставі загальних зборів акціонерів 26 січня 1994 року, зареєстрований 7 лютого 1994 року у Печерській районній державній адміністрації м. Києва, свідоцтво № 7189.

4. Предмет діяльності:

акумуляція фінансових коштів шляхом випуску акцій;

вкладення коштів в індивідуальне та колективне будівництво;

інвестування комплексних програм розвитку різноманітних галузей народного господарства.

5. Звіт про статутний фонд.

Розмір статутного фонду на день прийняття рішення про випуск акцій — 4000000000 (чотири мільярди) карбованців.

6. Вищим органом управління Фонду є загальні збори акціонерів.

Б. ДАНІ ПРО ЕМІСІЮ ЦІННИХ ПАПЕРІВ.

1. Дата і номер протоколу прийняття рішення про випуск цінних паперів.

За рішенням Правління Фонду «Правекс-Інвест» (протокол № 3 від 09.02.1994 р.) прийнято рішення про збільшення статутного фонду та додатковий випуск акцій.

2. Запланований випуск акцій:

обсяг другої емісії — 6000000000 (шість мільярдів) карбованців.

3. Вид цінних паперів:

прості іменні.

4. Права, пов'язані з цінними паперами:

одна акція дає право акціонерові на один голос. Частина будь-якого з акціонерів Фонду за сумою акцій не повинна перевищувати 1% статутного фонду.

Для юридичних осіб акції реалізують пакетами (мінімальний пакет 10 акцій).

5. Кількість, номінальна вартість і сума емісії.

Випускається 60000 простих іменних акцій номінальною вартістю 100000 карбованців на загальну суму 6000000000 крб.

6. Початок і припинення продажу.

Продаж акцій Фонд провадить за допомогою своїх структурних підрозділів (філій). Фонд розповсюджує акції як серед фізичних, так і юридичних осіб в строки з 15 лютого 1994 р. по 31 серпня 1994 р. як за готівку, так і за безготівковим розрахунком.

7. Пільги акціонерів.

Акціонерам, які придбали акції І випуску, надається першочергове право на придбання акцій за номінальною вартістю протягом одного місяця з дня оголошення продажу.

8. Виплата дивідендів.

Виплату дивідендів акціонерам проводять за рахунок прибутку. Дивіденди сплачують після прийняття рішення загальних зборів акціонерів про виплату дивідендів.

В. ЧИННИКИ РИЗИКУ.

Чинники ризику, що можуть впливати на діяльність компанії:

зміна податкової політики;

погіршення економічного стану в державі;

прогресуючі темпи інфляції.

Розповсюдження акцій.

Адреса придбання та передплати акцій: м. Київ, вул. Кловський узвіз, б.13-а.

Телефони для довідок: (044) 294-84-83, 294-84-91; FAX 294-85-05.

Інформація про другий випуск акцій відкритого акціонерного товариства «Страхова компанія «Правекс-Страхування»

Правекс

А. ХАРАКТЕРИСТИКА ЕМІТЕНТА

1. Фірмове найменування — «Страхова компанія «Правекс-Страхування» (скорочено «Компанія»).

2. Юридична адреса: 252021, м. Київ, вул. Інститутська, 25.

3. Дата заснування.

«Компанія» заснована як акціонерне товариство на підставі загальних зборів акціонерів 26 січня 1994 року, зареєстрована 7 лютого 1994 року у Печерській районній державній адміністрації м. Києва, свідоцтво № 7190.

4. Предмет діяльності.

Предметом діяльності компанії є проведення всіх видів страхування.

Основною метою діяльності компанії є проведення всіх форм страхового захисту особистих, майнових та інших інтересів громадян і юридичних осіб.

5. Звіт про статутний фонд.

Розмір статутного фонду на день прийняття рішення про випуск акцій — 1000000000 (один мільярд) карбованців. Вищим органом управління компанії є загальні збори акціонерів.

Б. ДАНІ ПРО ЕМІСІЮ ЦІННИХ ПАПЕРІВ.

1. Дата і номер протоколу прийняття рішення про випуск цінних паперів.

За рішенням Правління Компанії (протокол № 3 від 09.02.1994 р.) прийнято рішення про збільшення статутного фонду та додатковий випуск акцій.

2. Запланований випуск акцій.

Обсяг другої емісії — 4000000000 (чотири мільярди) карбованців.

3. Вид цінних паперів:

прості іменні.

4. Права, пов'язані з цінними паперами:

одна акція дає право акціонерові на один голос. Частина будь-якого з акціонерів компанії за сумою акцій не повинна перевищувати 1% статутного фонду.

Для юридичних осіб акції реалізуються пакетами (мінімальний пакет 10 акцій).

5. Кількість, номінальна вартість і сума емісії:

Випускається 40000 простих іменних акцій номінальною вартістю 100000 карбованців на загальну суму 4000000000 крб.

6. Початок і припинення продажу.

Продаж акцій Компанія проводить за допомогою своїх структурних підрозділів (філій). Компанія розповсюджує акції як серед фізичних, так і юридичних осіб у строки з 15 лютого 1994 р. по 31 серпня 1994 р. як за готівку, так і за безготівковим розрахунком.

7. Пільги акціонерів.

Акціонерам, які придбали акції І випуску, надано першочергове право на придбання акцій за номінальною вартістю протягом одного місяця з дня оголошення продажу.

8. Виплата дивідендів.

Виплату дивідендів акціонерам проводять за рахунок прибутку. Дивіденди сплачують після прийняття рішення загальних зборів акціонерів про виплату дивідендів.

В. ЧИННИКИ РИЗИКУ.

Чинники ризику, що можуть впливати на діяльність компанії:

зміна податкової політики;

погіршення економічного стану в державі;

прогресуючі темпи інфляції.

Розповсюдження акцій.

Адреса придбання та передплати акцій: м. Київ, вул. Кловський узвіз, б.13-а.

Телефони для довідок: (044) 294-84-83, 294-84-91, FAX 294-85-05.

ТЕКОМ

Усі, кому потрібна технологічна пара для різних цілей. Усі, в кого є проблеми з опаленням, звертайтеся на завод «ТЕКОМ».

Завод **«ТЕКОМ»** пропонує:

котли парові серії Е-1,0 — 0,9 продуктивністю 1 т пари/год., з робочим тиском пари 0,8 МПа. Котли можуть працювати на твердому пальному, мазуті чи природному газі.

Котли, які працюють на природному газі та мазуті, завод виробляє в обмеженій кількості. Натомість завод опанував виробництво більш продуктивних і ефективних котлів Е-1,6 — 0,9 ГМН.

Котли парові серії Е-1,6 — 0,9 ГМН та Е-2,5 — 0,9 ГМ продуктивністю 1,6 т пари/год. та 2,5 т пари/год. відповідно, з робочим тиском пари 0,8 МПа. Котли можуть працювати і на природному газі, і на мазуті.

Водопідготовлювальні системи ВПУ-2,5. Установки призначені для пом'якшення води перед поданням її на живлення парових котлів. Продуктивність установки — 2,5 куб. м/год.

Котли водогрійні КВГ-4,65 — 150 та КВГ-7,56 — 150, які призначені для центрального опалення. Потужність котлів — 4,65 МВт та 7,65 МВт відповідно. Робочий тиск теплоносія (води) — 1,6 МПа. Температура води на виході з котла — 150 град.С. Пальне — природний газ.

Для тих, кому потрібно розв'язувати комплексні питання, пропонуємо транспортабельні котельні установки ТКУ- 0,7. Це пересувна котельна, яка виробляє і пару і гарячу воду для опалення і водопостачання. Потужність установки — 0,7 МВт. Пальне — мазут або природний газ.

Для індивідуальних забудовників пропонуємо побутові водогрійні котли КС-ТГ-16 і КС-ТГВ-30 потужністю 16 та 30 КВт. Котли можуть працювати на твердому пальному і природному газі.

Усе це обладнання поставляємо повністю укомплектованим потрібними комплектувальними і готовим до монтажу.

Термін поставки — відразу після оплати.

Звертайтеся на завод «ТЕКОМ», і ваші проблеми будуть розв'язані.

Наша адреса: 258830, Україна, Черкаська область, м. Монастирище, завод «ТЕКОМ».

Телефони: (04746) 2-13-80, 2-17-46, 2-22-32, дод. 5-33.

Телетайп: 147448 «ТЕМП».

Телефакс: (04746) 2-23-07.

Телекс: 147021 ТЕКОМ.

КУПИТЕ У НАС

Растворитель 647 — 50 млн/т.

Тормозная жидкость «Нева» — 45 млн/т.

Посол А-40 — 40 млн/т.

Мебельный лак НЦ-218 — 60 млн/т.

Любые расфасовки (минимальная партия 1 т, опт со скидкой) предоплата 100 %, самовывоз, форма оплаты — любая.

Гор. Сумы (0542) тел/факс: 27-38-45, 36-00-92.

Организация со склада в г. Бровары

ПРЕДЛАГАЕТ:

— кабель силовой до 1 кв;

— кабель силовой до 10 кв;

— телефонный кабель;

— установочный провод ПВІ-16, ПВІ-25 и др.;

— провод марок: АПВ, АППВ, ТРП, ПРРПМ и др.

ПРИНИМАЕТ:

— кабельно-проводниковую продукцию на реализацию.

ПОКУПАЕТ:

— мясные и плодоовощные консервы, компоты, соки;

ИЗГОТАВЛИВАЕТ И ПРОДАЕТ:

— обувь кожаную: мужскую, женскую и детскую;

— кухонные уголки.

Тел.: (04494) 9-35-30, 9-35-31, 9-35-32, 9-35-33.

Факс: 5-62-79.

Телетайп: 132985 «ДЖУТ».

СПЕЦИАЛИЗИРОВАННОЕ ПРЕДПРИЯТИЕ «ГАНГ»

ПОСТОЯННО

реализует по низким ценам:

— одежду рабочую;

— обувь рабочую.

Заключаем договоры на 1994 год.

ПРЕДЛАГАЕМ ТКАНИ: диагональ, бязь, ситец, фланель.

Тел. в Киеве: (044) 294-60-14, 296-65-36.

Т/ф 296-48-66.

ищем дилеров по продаже венгерских аккумуляторов различных емкостей и запасных частей к грузовым автомобилям

тел/факс (044) 295-85-25

тел.(044) 296-17-69

"ESP KIEV"

NIL **ТОРГОВОЕ АГЕНТСТВО**

АО РАФ

реализует

микроавтобусы РАФ с предпродажной подготовкой

пассажирские - 22038	- 7100 $
"скорая помощь" - 22031	- 7200 $
грузовые - 33111	- 6600 $
грузопассажирские - 3311	- 7100 $
"реанимация" (под заказ)	- 10000 $
"суперлюкс"	- 10800 $

Оплата в долларах США или в российских рублях по курсу ММВБ на день зачисления

Организуем доставку покупателю

Обращаться: ЛВ-1050, Латвия, Рига, ул.Марсталю, 12, тел. (0132) 22-45-39, тел./факс (0132) 22-75-17 Москва, тел.(095) 143-08-55

Организация предлагает со склада в г. Симферополе:

насосы «С-245»;

лес пиловочник, хвоя;

вино.

За справками обращаться по телефонам: (0652) 29-75-13, 29-75-14, 29-75-64.

Українська академія архітектури повідомляє, що список претендентів на заміщення вакансій надруковано в Бюлетені УАА №5 за лютий місяць 1994 року.

Просимо всіх, хто бажає, до 20 березня 1994 року надіслати відгуки про науково-творчу діяльність претендентів за адресою: 252133, Київ-133, бульвар Лесі Українки, 26. УАА.

Контактний телефон: 296-46-54.

Підприємство "БЕРКУТ" здійснює взаєморозрахунки з державами рублевої зони через систему коррахунків АКБ ЛЕГБАНК

Виконує інші фінансові послуги

тел. (044) 417-35-24

тел/факс (044) 417-42-49

У партіях і рухах

У НАШИХ БАГАТИХ — ТЕЖ ПРОБЛЕМИ

Щось на зразок англійського клубу вирішили влаштувати у київському ресторані «Дубки» лідери два місяці тому зареєстрованої у Міністі України Партії Центру «Громадянська злагода». 16 лютого голова Національної Ради партії Ігор Кожевін сказав вступне слово до членів партії, гостей та журналістів.

«Я викладав марксизм-ленінізм, — сказав І.Кожевін, — і не люблю політику». Але додав, що осередки очолюваної ним партії створено майже у всіх областях України, налічується 30—35 тисяч її прихильників.

Партія Центру — партія бізнесменів. Сам Кожевін — президент концерну «Омета», в системі якого працюють близько 200 тисяч громадян України.

Для чого створено клуб? Тут, говорив І.Кожевін, буде надано трибуну для висвітлення будь-яких програм стосовно майбутнього України, «навіть таких, з якими ми ніколи не погодимося».

Партія «буде змушена співпрацювати з будь-яким законним урядом», але в площині політики не має наміру блокуватись з будь-ким. Може лише підтримати на виборах конкретного кандидата. Що ж — по справах судитимемо.

А що стосується обіду в клубі, то кожен тут платить сам. Щоб об'єктивніше сперечалося?

Костянтин ПАРИШКУРА.

Анонс

БИКИ ПОСТАЮТЬ ІЗ ТІНІ

25 лютого в театрі імені Франка вперше в Україні балетна трупа Карін Сапорта показуватиме «Бики Хімени».

Свою студію Карін Сапорта заснувала 1982 р. в Парижі і сьогодні вважається одним з найпопулярніших хореографів Європи. Її балети з успіхом були показані на найвідоміших сценах Франції. І вже 1988 року вона очолила Національний хореографічний центр у Кані. Вона зуміла розробити свій особливий стиль у балеті. Натхнення бере у світі вигаданого, барокко та сновидінь, в якому живуть тіла не тільки з плоті, але й воску.

Також її цікавить фотографія та фото- і кінообрази. Кінематографічний фонд Філіпа Моріса нагородив її премією за кращу серію афіш до кінофестивалю в Кретеї. А її перший короткометражний фільм «Норині сльози» отримав другу премію на Міжнародному кінофестивалі фільмів кретейських жінок 92-го року.

І тепер Карін Сапорта — в Україні. Це стало можливим завдяки зусиллям Французького культурного центру «Альянс Франсез» у Києві. Ми зможемо побачити чи не найцікавішу та оригінальнішу роботу її трупи: гра світла і тіні, меси і коридори, насолоди і смерті. Отож «Бики Хімени» — на київській сцені.

Наталя ФІЛІПЧУК.

Пам'ять

ПРО НІКОПОЛЬСЬКИЙ ПЛАЦДАРМ

Сторінки горя і безсмертної слави — так можна назвати щойно надруковану в Херсоні книгу пам'яті. Вона присвячена 50-річчю визволення від німецько-фашистських загарбників Великолепетиського району. Більш як на 230 сторінках художньо оформленого видання вміщено історичні документи, нариси про героїв війни. Переконливі свідчення учасників битви на Нікопольському плацдармі, в центрі якого в листопаді 1943 — лютому 1944 років знаходився район, селище Велика Лепетиха. Тут загинуло багато захисників рідної землі. Поіменно названо 1774 полеглих земляків, котрі прийняли на себе жорстокий удар ворога.

Книгу про важкі дні війни, можна сказати, писав народ. Особливо цінними є спогади ветеранів війни, які залишилися у живих.

Іван КАЛИНИЧЕНКО.

Херсонська область.

Будьте пильними

ВКРАЛИ «ЗІРКУ» В ХЛІБОРОБА

До будинку Олександра Ігнатова, Героя Соцпраці з села Придністренське Ямпільського району, під'їхали двоє. Господар з сином ще не повернулися з тракторної бригади. Дружина поралася по господарству.

— Ми з соцзабезу, — стали на поріг хлопці в шкірянках. — Привезли допомогу чоловікові. Візитери вцілили в «яблучко»: 120 тисяч, викладених на стіл, для селянина, який готівку бачить вряди-годи, — теж гроші. Попросили показати нагороди чоловіка, подивились — і поїхали.

У цьому селі мешкають ще два Герої. В одного з них також побували непрохані гості. Правда, там їх швидко виставили за двері. Почувши розмови про це, трудяга заглянув до скриньки, де зберігались Зірка Героя і орден Леніна. Там лежали муляжі-фальшивки.

Віктор СКРИПНИК.

Вінницька область.

Продиктовано в номер

Власник супермаркетів хоче стати мером

За кілька місяців до кінця минулого року у Дніпропетровську стало відомо: Геннадій Балашов, відомий у місті підприємець і власник розкішних магазинів, заявив про своє небажання займатися надалі комерцією і проголосив, що віднині присвятить своє життя політиці, щоб під час найближчих виборів у місцеві Ради добитися посади мера міста.

Може, спочатку місцева влада й жителі міста сприйняли таку заяву як жарт: усі знають про здібності Балашова добре будувати й вдало торгувати, але — щоб у мери? Проте найближчі події показали, що на жарт це аж ніяк не схоже: у ті ж дні в Дніпропетровську почав працювати громадський фонд «Центр політичних ініціатив», президентом якого і став Геннадій Балашов.

Відтоді багато подій у політичному житті міста перемістилися «під дах» центру. На роботу сюди були запрошені досвідчені фахівці, досить добре відомі у Дніпропетровську: журналісти, соціологи, навіть один з колишніх партійних керівників області. Вже судячи з перших заходів, які провів центр, можна зробити висновок, що тут проводиться лінія певних політичних кіл, а не робиться ставка виключно на Балашова, як може здатися на перший погляд.

У місті вже є люди, які не мають сумнівів щодо реальної можливості нової «політичної зірки» Дніпропетровська стати тим, ким він хоче стати: судячи з опитування, проведеного місцевим телебаченням, багато дніпропетровців хотіли б бачити мером саме Балашова.

А поки що він — кандидат у депутати Верховної Ради України по одному з виборчих округів Дніпропетровська.

Потреби витрачати пальне немає

«У завданні повітряних ударів по сербських позиціях в Боснії сьогодні немає потреби. Супротивні сторони виконали вимоги НАТО», — заявив Президент США Б. Клінтон на прес-конференції в Білому домі. Глава американської адміністрації висловив вдячність ООН, Північноатлантичному союзу та урядові Росії за зусилля, спрямовані на послаблення напруженості довкола Сараєва.

Тремтіть, монополісти співдружності!

Перше засідання Міждержавної ради з антимонопольної політики закінчилося в штаб-квартирі СНД у Мінську. У ньому взяли участь представники 11 держав співдружності, що підписали 23 грудня минулого року в Ашгабаті Договір про здійснення узгодженої антимонопольної політики. Серед завдань Міждержавної ради — координація спільних дій для упередження, обмеження й покарання монополістської діяльності й недобросовісної конкуренції, зближення антимонопольного законодавства держав СНД, створення умов для ефективного функціонування товарних ринків та захисту прав споживачів.

За повідомленнями наших власних кореспондентів та зарубіжних інформагентств.

ТАБЛО ОЛІМПІАДИ

Гірські лижі. Жінки. Комбінація. 1. П.Віберг (Швеція)... 18. О.Логінова (Україна).

Лижні гонки. Естафета 4 х 5 км. Жінки. 1. Росія. **Ковзани.** 1500 м. Жінки. 1. Е.Хуньяді (Австрія). **Фігурне катання.** Танці. 1. О.Грищук — Є.Платов (Росія)... 7. І.Романова — І.Ярошенко (Україна), 19. С.Чернікова — О.Сосненко (Україна).

Хокей. Матчі в підгрупах. Словаччина — Франція — 6:2, Швеція — Канада — 2:3, США — Італія — 7:1. У чвертьфіналах зустрінуться: Фінляндія — США, Німеччина — Швеція, Чехія — Канада, Словаччина — Росія.

У дипломатичних колах

НА ВСІ ЗАПИТАННЯ ВІДПОВІЛИ. І НАВІТЬ ДОТЕПНО...

Це був перший брифінг, який українське посольство в Софії влаштувало в своїй новій, так би мовити, оселі. Радник з економічних питань Василь Гнєвішев навіть подякував болгарській пресі, яка активно сприяла переїздові наших дипломатів до окремого від російських представництв будинку.

Журналістів цікавило все — і ставлення українського керівництва до ситуації в Криму, і ядерне роззброєння нашої держави, економічний стан в Україні, і хід передвиборчої боротьби. До речі, чи зможуть українські громадяни, які живуть у Болгарії, голосувати 27 березня, запитали газетярі. «Так, зможуть», — відповів наш консул Олександр Герасименко.

Здається, радники посольства — Василь Гнєвішев та Григорій Максименко — зуміли грунтовно відповісти на всі запитання журналістів. Навіть на провокаційне, яке поставив кореспондент Російського агентства новин: «Як ваше посольство допомагає болгарським властям боротися з українською мафією в Болгарії?» «У цьому напрямі ваші дипломати мають тут значно більше роботи, то розраховуємо на ваш досвід», — дотепно парирував перший секретар посольства Віталій Москаленко, за що був нагороджений схвальною реакцією присутніх.

На брифінгу відбулася і презентація інформаційного бюлетеня «Україна», який болгарською мовою розпочало видавати наше посольство. Наступну зустріч з представниками болгарської преси та громадськості українські дипломати проведуть напередодні роковин з дня народження Тараса Шевченка. Очікуються й високі гості з Києва — Микола Жулинський та Іван Драч.

Василь ЖУКІВСЬКИЙ.

Софія.

Власкори повідомляють

РЕФОРМИ Й ЧУТКИ ЙДУТЬ ПО ВСЬОМУ СВІТУ

У Киргизстані знову поширено чутку про можливе скасування старих сомових купюр (найближчим часом) та заміну їх новими — цього разу у співвідношенні 1:3. У Національному банку категорично відкинули можливість цього або якоїсь іншої грошової реформи. Бо вважають, що в ній немає потреби, оскільки сом сьогодні є найтвердішою валютою в Центральноазіатському регіоні. Планується також поступова заміна нинішніх, що вже зношуються, купюр на нові з паралельним їх обігом. Виявляється, перші й випускалися як пробні. Нові будуть краще захищені від можливої підробки. і поки що їх друкують на Заході.

Євген ДЕНИСЕНКО.

Бішкек.

З «гарячих» точок

ТРИ ВЕРСІЇ ПРИКОРДОННОГО ПРОТИСТОЯННЯ

Зведення останніх днів доносять тривожні звістки з таджицько-афганського кордону: танк з 50 реактивними снарядами виявлено в одній з гірських ущелин, озброєна група порушників здійснила спробу прориву, мінометним вогнем з афганського берега знищено спостережну вишку на прикордонній заставі...

Я спеціально не називаю конкретних дат подій, бо таке трапляється мало не щодня, причому на одних і тих самих напрямах — Пяндзькому та Московському (Пяндж і Московський — населені пункти на півдні Таджикистану, де розташовані управління однойменних прикордонних загонів). Порушниками, як правило, є бойовики таджицької опозиції, які пройшли курс військової підготовки в Афганістані. Інколи в їхніх рядах трапляються найманці.

З точки зору експертів будь-яка масштабна спроба прориву саме на цих двох добре захищених напрямах має мало шансів на успіх. Крім російських прикордонників, ці ділянки охороняють підрозділи миротворчих сил СНД та спецбатальйон Міністерства безпеки Таджикистану. За словами військового спостерігача ООН у цій республіці майора Меллєра, будь-яка масштабна спроба з боку опозиції рівнозначна самовбивству.

У чому ж тоді причина дивної наполегливості опозиційних сил? Версій існує кілька. За однією з них інтерес до Московського й Пяндзького напрямків пояснюється зручним рельєфом місцевості. Численні гірські ущелини і стежки сприяють просуванню бойовиків у глибину територій. Їм абсолютно немає чого ломитися великим натовпом напролом. Останнім часом опозиціонери обрали тактику просочування дрібними групами, які потім у потрібну мить і в потрібному місці можуть об'єднатися.

Друга версія будується на припущенні, що активність опозиції на Московському та Пяндзькому напрямах — не що інше як маневр, який відвертає увагу від зручніших памірських переходів. У цьому кровно зацікавлена міжнародна наркомафія, яка, користуючись з відкритості тутешніх рубежів, перетворила Памір на найважливіший перевалочний пункт опію та гашишу з країн «золотого трикутника» і «золотого півмісяця» до Росії та Європи.

І нарешті третя версія полягає в тому, що постійні сутички на таджицько-афганському кордоні є такою собі політичною війною, засобом постійного тиску на нинішні власті Душанбе і, коли хочете, — доказом життєздатності опозиції.

Штаб групи російських прикордонних військ у Таджикистані оцінює обстановку на південних рубежах як досить складну. Тут розуміють недостатність лише воєнних методів для досягнення стабілізації. Якщо не пустити в дію механізм політичного врегулювання конфлікту, то цілком можлива ескалація напруження на кордоні, як і загалом у республіці, з настанням весни, коли зійде сніг з гірських перевалів. Те ж саме відбувалося свого часу в Афганістані: потепління неминуче активізувало бойові дії.

Юрій КУШКО.

Душанбе.

ГОЛОС УКРАЇНИ

Засновник — Верховна Рада України.
Видавець — Президія Верховної Ради України.
252019, м. Київ-19, вул. М. Грушевського, 5
Газета виходить з 1 січня 1991 року

Головний редактор С. ПРАВДЕНКО.
Редколегія: О. БІЛИК (заст. головного редактора), Л. БРОВЧЕНКО (в.о. заст. головного редактора), А. ГОРЛОВ (перший заст. головного редактора), І. ГРУШКО, В. КРАСНОДЕМСЬКИЙ, С. ПИСАРЕНКО, Б. СИДОРЕНКО (заст. головного редактора), А. СОЛОНСЬКИЙ, В. СУДДЯ (заст. головного редактора).

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

♦ ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-88-23; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44.
♦ Рукописів не повертаємо.
♦ Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

♦ За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець. ♦ Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій. ♦ За точність викладених фактів відповідальність несе автор.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами. Індекс 60955. Тираж 302937

Комбінат друку видавництва «Преса України». 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 Зам. 0311035.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КП № 1 від 18.09.1990 р.

Газету набрано і зверстано в комп'ютерному центрі «Голосу України».